

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

Олег ШЕРЕМЕТ
(прізвище та ініціали)

«__» _____ 2024 р.

«До захисту допущено»

В. о. завідувача кафедри

Юлія ЛЕВЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

«__» _____ 2024р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка та правове
забезпечення бізнесу»

на тему: «Економіко-правові аспекти забезпечення ефективності бізнесу»

Виконала здобувачка 4 курсу групи ПЕ-4-2а

Коломієць Анна Анатоліївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник Іванюта Тетяна Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Консультант Ткаченко Ольга Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент Скригун Наталія Петрівна
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувачка _____

(підпис)

Київ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Бакалавр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка та правове забезпечення бізнесу»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО
«19» грудня 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Коломієць Анни Анатоліївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

- Тема роботи: «Економіко-правові аспекти забезпечення бізнесу»
керівник роботи: Іванюта Тетяна Миколаївна, доцент, кандидат економічних наук
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затвержені наказом закладу вищої освіти від «19» грудня 2023 року № 1004-КС
- Строк подання здобувачем роботи 05.06.2024 року,
- Вихідні дані до роботи: посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність АТ «ОТП Банк»
- Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Розділ1. Теоретичні основи ефективності діяльності підприємства. Розділ2. Оцінка та аналіз ефективності діяльності АТ «ОТП Банк». Розділ3. Розробка проекту для підвищення ефективності АТ «ОТП Банк». Висновки
- Перелік графічного матеріалу: Результати дослідження відображено в 7 рисунках та 13 таблицях ілюстративного матеріалу.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1,2	Ткаченко О.М.		

7. Дата видачі завдання _____ 19 грудня 2023 року _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи кер	01.04.2023 р.	Виконано
2	Написання розділу 1	29.04.2024 р.	Виконано
3	Робота над розділом 2	13.05.2024 р.	Виконано
4	Підготовка розділу 3	27.05.2024 р.	Виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування ви ацій, проекту доповіді, презентації. Погодженн ом кваліфікаційної роботи	до 05.06.2024 р.	Виконано
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи	29.05.2024 р.	Виконано
7	Проходження перевірки на антиплагіат	до 05.06.2024 р.	Виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувач кафедри	05.06.2024 р.	Виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення их документів для захисту	07.06.2024 р.	Виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	13.06.2024 р.	Виконано

Здобувач

_____ (підпис)

Анна КОЛОМІЄЦЬ

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Тетяна ІВАНЮТА

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Метою кваліфікаційної роботи є аспекти забезпечення ефективності АТ «ОТП Банк».

Об'єктом кваліфікаційної роботи є АТ «ОТП Банк».

Предметом дослідження є забезпечення ефективності діяльності АТ «ОТП Банк».

В першому розділі кваліфікаційної роботи були освітлені теоретичні основи оцінки ефективності підприємств, вивчено фактори що впливають на ефективність підприємств та показники економічної ефективності підприємств.

В другому розділі проведено аналіз фінансових показників та оцінка ефективності АТ «ОТП Банк».

В третьому розділі розроблено та проаналізовано проект підвищення ефективності АТ «ОТП Банку» на основі проведеного аналізу й розрахована економічна ефективність.

Ключові слова: ефективність, бізнес, підприємство.

ANNOTATION

The purpose of the qualification work is aspects of ensuring the effectiveness of OTP Bank JSC.

The object of qualification work is OTP Bank JSC.

The subject of the study is to ensure the effectiveness of OTP Bank JSC.

In the first section of the qualification work, the theoretical foundations for assessing the efficiency of enterprises were highlighted, the factors affecting the efficiency of enterprises and the indicators of the economic efficiency of enterprises were studied.

In the second section, an analysis of financial indicators and an assessment of the effectiveness of OTP Bank JSC were carried out.

In the third section, a project for improving the efficiency of OTP Bank JSC was developed and analyzed on the basis of the analysis and economic efficiency was calculated.

Keywords: efficiency, business, enterprise

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Ефективність як економічна категорія	9
1.2 Класифікація факторів, що впливають на підвищення ефективності підприємства.....	17
1.3 Критерії та показники економічної ефективності підприємства.....	29
1.4 Правовий статус банків та їх функції державного регулювання.....	43
Висновок до розділу I.....	50
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ОТП БАНК».....	52
2.1 Загальна характеристика АТ "ОТП Банк".....	52
2.2 Аналіз ефективності АТ «ОТП Банк» на основі фінансової звітності.....	59
2.3 Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища АТ «ОТП Банк».....	74
2.4 Зміни в регулюванні банківського сектора у воєнний період.....	82
Висновок до розділу II.....	89
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АТ «ОТП БАНК».....	91
3.1 Розробка заходів щодо підвищення ефективності АТ «ОТП Банк».....	91
3.2 Економічна ефективність від запропонованих заходів.....	96
Висновок до розділу III.....	101
ВИСНОВКИ.....	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	106
ДОДАТКИ.....	112

ВСТУП

За своєю суттю ринкова економіка є засобом стимулювання зростання продуктивності праці та всебічного підвищення ефективності виробництва. Однак і в цих умовах важливо визначити основні напрями підвищення ефективності виробництва, фактори його зростання та визначення шляхів його зростання.

На сучасному етапі управління економікою основою економічної політики є підвищення ефективності та якості праці на всіх рівнях промислового виробництва. Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств усіх форм власності у виробленні управлінських рішень щодо забезпечення ефективності їх виробничо-господарської діяльності. Ефективність цих рішень залежить від різних факторів, які знаходяться в різному ступені взаємодії не тільки один з одним, але і з кінцевими результатами виробництва. [1,2]

Ринкова економіка та нові форми господарювання становлять низку важливих проблем для подальшого вдосконалення теорії, методології та методів економічної ефективності промислового підприємства, розкриття механізму причин і наслідків формування ефективності виробництва, її критеріїв та оцінка. Принципи вимірювання та аналізу моделей формування економічної ефективності на сучасному етапі слід розглядати з точки зору системного підходу. Водночас якісні та кількісні прийоми аналізу цих формул найкраще поєднуються при застосуванні аспектів статистичного моделювання економічних показників.

В даний час практика вимагає розробки цілого комплексу питань, пов'язаних з особливостями дослідження окремих науково-теоретичних і практичних проблем підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності в ринкових умовах. Заслуговує на увагу точка зору тих експертів, які вважають за необхідне зосередити дослідження в галузі економіки підприємства на регіональних аспектах.

Ступінь розробленості теми. Загальні проблеми економічних відносин на підприємстві, проблема підвищення ефективності виробництва завжди цікавлять усі підприємства.

Перед Україною, яка створює механізми забезпечення економічного зростання, стоїть стратегічне завдання - підвищення конкурентоспроможності підприємств, продиктоване потребами ринку країни, що розвивається, а також виробництво високоякісної продукції, що відповідає міжнародним стандартам. При вирішенні цих завдань важливим є завдання підвищення ефективності діяльності підприємства.

Метою дипломної роботи є дослідження сутності економічної ефективності, показників та критеріїв ефективності та на цій основі розробка заходів щодо її підвищення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступне коло завдань:

- наголосити на теоретичній сутності економічної ефективності;
- вивчити методичку та критерії оцінки ефективності діяльності підприємства в цілому;
- провести комплексну оцінку та аналіз критеріїв та показників економічної ефективності на прикладі АТ "ОТП Банк"
- визначити фактори, що впливають на ефективність використання економічних ресурсів;
- відобразити реальні можливості підвищення ефективності діяльності компанії в сучасних умовах.

Об'єкт дипломної роботи АТ "ОТП Банк".

Предметом дипломної роботи є показники економічної ефективності підприємства.

У роботі використовувалися законодавчі та правові акти. Інформаційною базою для дослідження стали первинні матеріали АТ "ОТП Банк".

Під час виконання дипломної роботи використано комплексні та системні методи наукового узагальнення, економіко-системного аналізу та методи математичної статистики.

Наукова новизна дослідження полягає в наступному:

- систематизовано критерії оцінки ефективності діяльності підприємства;
- дає комплексну оцінку ефективності використання ресурсів підприємства та визначає фактори, що впливають на їх ефективність.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Ефективність як економічна категорія

У вітчизняній економічній літературі останніх десятиліть навряд чи можна знайти більш поширене поняття, ніж ефективність. Цьому присвячено багато наукових праць і досліджень.

Подано загальні та багато специфічних трактувань цього поняття, розглянуто основи його формування, запропоновано різні методи вимірювання. Іноді ця концепція набувала характерного гасла.

Дискусії в цьому напрямку не припинилися з початком фундаментальних економічних перетворень, коли на перший план вийшли інші, здавалося б, більш нагальні проблеми. [3]

Економічна ефективність характеризує ефективність усього суспільного виробництва. З точки зору національної економіки ефективним буде вважатися такий стан, в якому потреби всіх членів суспільства максимально задоволені при даних обмежених ресурсах.

Взагалі ефективність (у перекладі з латинської ефективний, продуктивний, що приносить результати) характеризує різноманітні розвинені системи, процеси та явища.

Ефективність працює як показник розвитку. Вона є його найважливішою мотивацією. У прагненні підвищити ефективність конкретного виду діяльності та їх поєднання виділяють конкретні заходи, що сприяють процесу розвитку, і відсікають ті, що призводять до регресу. [9]

Ефективність у цьому сенсі завжди пов'язана з практикою.

Вона стає цільовим орієнтиром управлінської діяльності, спрямовує цю діяльність на обґрунтованість, необхідність, виправданість і достатність.

Для з'ясування сутності економічної ефективності, визначення її критеріїв та показників необхідно розмежувати зміст понять «ефективність» та «ефект».

«Ефект — це абсолютна величина, яка вказує на досягнутий результат процесу. Економічний ефект — це результат людської праці, яка створює матеріальні блага.

Звичайно, дуже важливий сам результат, але не менш важливо знати, якою ціною він був досягнутий. Тому порівняльність ефекту і витрат на його досягнення є основою економічної ефективності». [10]

Проблема ефективності — це завжди проблема вибору, наприклад, що виробляти, які види продуктів, яким чином, як їх розподіляти та скільки ресурсів використовувати.

«В основі визначення ефективності лежить принцип порівняльних переваг, який є основою спеціалізації як країн загалом, так і окремих виробників зокрема, а також наріжним каменем вільної торгівлі (відкритий Д. Рікардо).

Саме завдяки порівняльній перевазі використання одних ресурсів над іншими можна визначити найбільш ефективний варіант виробництва, який забезпечує найбільшу різницю між результатами та витратами, і визначити альтернативну вартість будь-якого ресурсу». [10]

«Ефективність» як термін означає ефективність. Як категорія вона має дві сторони — якісну та кількісну. Якісна сторона відображає її логічний, теоретичний зміст, тобто сутність категорії.

Кількісна сторона розкриває дію закону економії часу, і те, що він відображає економію часу при досягненні цілей суспільного виробництва в усьому відтворювальному процесі і в окремих його фазах в масштабі всього народного господарства, його окремі регіони, галузей і суб'єктів господарювання. Це означає, що на всіх історичних етапах розвитку людське суспільство має економно використовувати свої сили, досягати розширення виробництва з мінімальними витратами фінансових ресурсів.

А це об'єктивно існуючий критерій економічної ефективності на всіх рівнях суспільного розвитку. [11]

Ефективність можна визначити дwoяко: по-перше, як відношення результату виробництва до витрат на його реалізацію; по-друге, як відношення отриманого результату до того, від якого довелося відмовитися при виборі альтернативного варіанту.

«Ефективність економічної діяльності на різних етапах виробництва вимірювалася по-різному. У доіндустріальну фазу, коли, як відомо, домінує ручна праця, природним мірилом ефективності витрат є продуктивність (виробництво) живої праці.

Проте в індустріальній фазі це стало характерною новою тенденцією: жива праця замінюється машинами, тобто працею, втіленою в них.

Нарешті, на постіндустріальній фазі економіки все більше домінують витрати на засоби виробництва (особливо в малонаселених і безлюдних виробництвах). У цьому випадку визначальним є новий показник «ефективність виробництва». [13]

У роки економічної політики СРСР ефективність в основному вважалася кількісним показником економіки, що характеризує систематичні зв'язки і кількісні співвідношення між витратами соціалістичного суспільства на розширення і просте відтворення основних фондів і результатами, отриманими від це.

«Ефект (результат) промислових капітальних вкладень в масштабах національної економіки, її галузей, а також окремих підгалузей виявляється в зростанні валового і кінцевого виробництва, а також чистого (тобто національного доходу) у вартісному вираженні. і в натуральній формі; ефективність вимірюється відношенням результату (продукту) до витрат (інвестицій), які його спричинили.

У тих галузях і підгалузях, а також на підприємствах (об'єднаннях), де чиста продукція (національний дохід) не розраховувалась, прибуток

використовувався як показник ефекту, а ефективність приймалася як відношення прибутку до величини коштів або відношення приросту прибутку до приросту вартості коштів (або капітальних вкладень).

У кількісному відношенні цей показник не відображає всієї економічної ефективності, оскільки не включає значну частину чистого продукту (заробітна плата, суспільні фонди споживання), але дозволяє оцінити її динаміку.

Ефект від невиробничих капітальних вкладень виражається в зростанні послуг, що задовольняють невиробничі соціально-культурні потреби (житло, побутове обслуговування, освіта, охорона здоров'я), а ефективність вимірюється співвідношенням природних результатів (площа житлові будинки, кількість місць у школах, кількість ліжок у лікарнях тощо) до витрат (інвестицій).

Нині уявлення про ефективність виробництва та підприємницької діяльності дещо змінилися.

Праці багатьох вчених окреслюють не лише комплексні проблеми теорії економічного аналізу ефективності підприємства, а й відображають конкретні питання, пов'язані з постановкою методологічних аспектів створення показників ефективності суспільного виробництва, пошуку для раціонального поєднання питань вимірювання, оцінки та планування ефективності виробництва, управління та ін.

«Ефективність діяльності характеризується її результативністю, яка проявляється у зростанні добробуту населення країни. Тому ефективність виробництва можна визначити як оптимальне використання ресурсів порівняно з суспільними потребами». [14]

«Підвищення ефективності вимагає такого управління, щоб кожен рубль, вкладений у виробниче обладнання, витрачений на сировину, матеріали, паливо і енергію, заробітну плату робітників, приносив максимальну віддачу, щоб обсяг готової продукції швидко збільшувався, а загальна собівартість одиниці продукції приносила максимальну віддачу. продукту зменшується». [15]

«Підвищення ефективності діяльності компанії є не випадковим, а закономірним, сталим, повторюваним і причинно обумовленим процесом, який діє об'єктивно. Слід зазначити, що чим більш цивілізованим є суспільство, тим важливішим є підвищення ефективності виробництва, оскільки зростає необхідність і розуміння необхідності економії суспільних витрат надзвичайно збільшеного виробництва; метою виробництва стає задоволення потреб усіх членів суспільства, і при цьому пріоритет віддається не матеріальному, а соціальному результату.

Усе це дозволяє стверджувати, що підвищення ефективності суспільного виробництва набуває ознак економічного закону, який можна сформулювати як закон підвищення ефективності виробництва. Закон підвищення ефективності виробництва є закономірною тенденцією, оскільки зростанню ефективності загальної суспільної праці часто перешкоджають суперечливі фактори. Найбільше підвищення ефективності виробництва досягається при інтенсивному типі розширеного відтворення, характерному для сучасного етапу розвитку суспільства та економіки розвинених країн». [16]

В економічній літературі існують різні трактування категорії ефективності так званого типу розширення. Наприклад, деякі автори, характеризуючи ефективність діяльності, підкреслюють, що вона виражає відносини між людьми щодо планомірного використання виробничих ресурсів підприємства і характеризує їх віддачу з точки зору об'єктивно зумовленої мети суспільного розвитку, визначається господарське право.

Визначення ефективності виробництва як взаємовідносин суспільства і суб'єктів господарювання з приводу найбільш раціонального використання природних, виробничих і фінансових ресурсів також є неповним, оскільки не відображає його специфіки.

Головним недоліком усіх розширених трактувань категорії ефективності виробництва є включення у визначення категорії низки елементів, які безпосередньо не є її суттю. Кожну економічну категорію слід вважати базовим

поняттям, яке відображає найбільш загальні та істотні властивості, сторони явищ діяльності та пізнання.

Економічна ефективність є комплексною категорією економічної науки. Вона проникає в усі сфери практичної діяльності людини, у всі стадії суспільного виробництва і є основою для побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень.

Найбільш яскраві характеристики економічної діяльності, такі як цілісність, багатовимірність, динамізм і взаємопов'язаність різних її аспектів, відображені в категорії економічної ефективності. [16]

Суть економічної ефективності полягає зовсім не в цифрових відносних значеннях між витратами та результатами, а представляє самі відносини виробництва, розподілу та обміну, які визначають зниження витрат для досягнення сприятливого ефекту.

Висока ефективність виробництва є необхідною і вирішальною передумовою систематичного розширеного відтворення.

Ефективність виробництва є економічною категорією і неправомірно розуміти під нею лише категорію пропорційного або кількісного порядку, метою якої є порівняння витрат з результатом.

З'ясовуючи сутність категорії, завжди необхідно пам'ятати, що не способи обчислення визначають її поняття і зміст, а навпаки, економічний зміст категорії визначає способи її обчислення.

Ефективність виробництва – одна з ключових категорій ринкової економіки, яка безпосередньо пов'язана з досягненням кінцевої мети розвитку виробництва в цілому та кожного підприємства окремо.

Підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства є однією з центральних проблем економіки. Немає іншого способу успішного вирішення різноманітних економічних і соціальних проблем, крім різкого підвищення ефективності всього суспільного виробництва. Процес

генерування результатів і ефективність виробництва (продуктивність системи) показані на рисунку 1.1.

Ефективність виробництва як найважливішу складову для визначення його ефективності не слід трактувати однозначно. Слід розрізняти:

- кінцевий результат виробничого процесу;
- кінцевий економічний результат роботи підприємства або іншої інтеграційної структури як первинної автономної статті економіки.

Рис. 1.1 Принципова схема створення результатів та ефективності продуктивності виробничо-економічної системи. Джерело [17]

Перший відображає матеріалізований результат виробничого процесу, який вимірюється обсягом продукції в натуральній і грошовій формі.

До другого відноситься не тільки кількість виробленої продукції, а й її споживча вартість. Кінцевим результатом виробничого процесу (виробничо-господарської діяльності компанії) за певний період часу є чиста продукція, тобто новостворена вартість, а фінансовим результатом господарської діяльності є прибуток (рентабельність).

Більшість економістів сутність ефективності виробничо-господарської діяльності трактують як досягнення максимального результату в інтересах суспільства за найменших витрат. Тому визначення цього показника має ґрунтуватися на порівнянні результату виробництва із загальними витратами на життя та минулою працею, які визначили цей результат.

Виробництво продукту неможливе без використання матеріалу і живої праці. Завжди і всюди, в будь-якій сфері економіки виробництво вимагає як одноразових, так і поточних витрат. При цьому розмір витрат залежить від багатьох обставин і факторів. Кожен вид продукції може вироблятися з різних видів сировини і матеріалів різними технічними засобами на підприємствах, що відрізняються за розміром, профілем, структурою, з різними формами організації праці і виробництва. [18]

Очевидно, що при виборі шляхів і способів задоволення потреб у необхідних продуктах - як національних, так і індивідуальних - необхідно виходити з якомога менших витрат суспільної праці на їх виробництво, т. е. забезпечити, щоб ці витрати були реалізовані з якомога більшою економічною ефективністю.

Особлива важливість проблеми ефективності виробництва зумовлює необхідність правильного врахування та аналізу рівня та ступеня ефективності всіх засобів і елементів виробництва. Визначення ефективності вимагає використання методів кількісного аналізу та вимірювання, що включає визначення критерію економічної ефективності. [19]

Критерій — основна відмінна ознака і певна міра достовірності знання сутності ефективності виробництва (діяльності), за якою здійснюється кількісна оцінка рівня цієї ефективності: правильно сформульований критерій може найбільш повно характеризувати сутність ефективності як економічної категорії і бути єдиною для всіх зв'язків суспільного виробництва чи господарської діяльності.

Економічна ефективність в кінцевому підсумку проявляється у підвищенні продуктивності праці. Тому рівень продуктивності праці є критерієм економічної ефективності виробництва. Чим вища продуктивність праці, а отже, нижча собівартість продукції, тим вища економічна ефективність витрат праці.

1.2. Класифікація факторів, що впливають на підвищення ефективності виробництва на підприємстві

Ефективність виробництва на підприємствах має багатоаспектний характер. Знання виробничих факторів і вміння визначати їх вплив на результативні показники дає можливість через факторний менеджмент впливати на рівень показників і створювати механізм пошуку резервів. [19]

За словами Магомедалієва М.А. : «Сучасний інструментарій оцінки ефективності бізнесу досить широкий: від набору класичних фінансових показників до нових концепцій економічної доданої вартості та збалансованої оцінки. Однак із зростанням бізнесу та еволюцією їхніх систем управління менеджерам стає все важче зрозуміти, які продукти, процеси та відділи впливають на ефективність бізнесу. Часто буває, що велике підприємство має більше тисячі показників роботи. Зі збільшенням розміру та складності бізнесу зростає інерція між операційними процесами підприємства та його фінансовими результатами. Що найважливіше на великих, складних підприємствах: нефінансова і фінансова ефективність зосереджена в різних його частинах. Функціональні показники розкидані по підприємству, тоді як фінансові показники стосуються всього підприємства в цілому та його підрозділів». [19]

У комплексному економічному аналізі поряд із загальними або синтетичними показниками розраховують також приватні (аналітичні) показники. Кожен показник відображає певну економічну категорію і створюється під впливом цілком конкретних економічних та інших факторів. Фактори - це елементи, причини, які впливають на даний показник або низку показників. У такому розумінні економічні фактори, як і економічні категорії, що виражаються показниками, мають об'єктивний характер. З точки зору впливу факторів на те чи інше явище чи показник слід виділяти фактори першого, другого, ..., n-го порядку. Різниця між термінами індикатор і фактор умовна,

оскільки майже кожен показник можна вважати фактором іншого показника вищого порядку і навпаки.

Фактори економічного аналізу, що впливають на підвищення ефективності діяльності, можна класифікувати за різними критеріями. Отже, фактори можуть бути загальними, тобто. що впливають на ряд показників, або приватні, характерні для даного показника. Узагальнюючий характер багатьох факторів пояснюється зв'язком і взаємозалежністю, що існують між окремими показниками.

Розрізняють фактори внутрішні або контрольовані компанією (їх поділяють на базові та неосновні) і зовнішні, малоконтрольовані або зовсім неконтрольовані.

Внутрішні основні фактори – це ті, які теоретично визначають результати діяльності підприємства. Внутрішні другорядні фактори хоч і впливають на загальні показники, але не мають прямого відношення до суті оцінюваного показника, наприклад, порушення господарсько-технологічної дисципліни. Зовнішні фактори не залежать від діяльності підприємства, але кількісно визначають ступінь використання виробничих і фінансових ресурсів даного підприємства. Ці фактори схематично показано на рисунку 1.2.

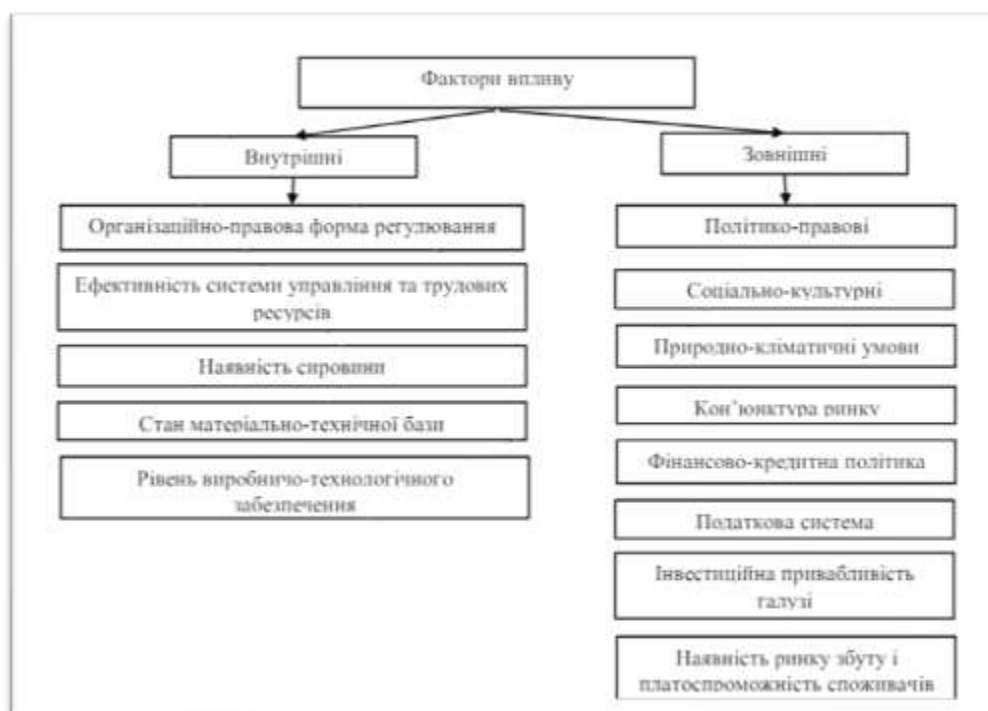

Рис. 1.2. Фактори, що впливають на ефективність виробництва на підприємстві. Джерело: [20]

Класифікація факторів та удосконалення методології їх аналізу дозволяє вирішити важливу проблему – очистити основні показники від впливу зовнішніх і другорядних факторів, щоб показники, прийняті для оцінки ефективності підприємства, більш об'єктивно відображали його досягнення.

Резерви в повному обсязі можна виміряти різницею між досягнутим і можливим рівнем використання ресурсів, виходячи з накопиченого виробничого потенціалу підприємства. Запаси класифікують за різними ознаками. Основним принципом класифікації резервів виробництва є джерела ефективності виробництва, які зводяться до трьох основних груп (прості моменти робочого процесу):

- цілеспрямована діяльність, можливо робота;
- предмет роботи;
- робочі засоби.

З позиції компанії і в залежності від джерел утворення виділяють зовнішні і внутрішні резерви. Під зовнішніми резервами розуміють загальногосподарські, а також галузеві та регіональні резерви. Прикладом використання резервів у народному господарстві є залучення капітальних вкладень у ті галузі, які дають найбільший економічний ефект або забезпечують прискорення темпів науково-технічного прогресу. Звичайно, використання зовнішніх резервів впливає на рівень економічних показників підприємства, але основним джерелом підвищення ефективності діяльності підприємств, як правило, є резерви в господарстві.

Використання виробничих і фінансових ресурсів підприємства може бути як екстенсивним, так і інтенсивним. Екстенсивне використання ресурсів і масштабний розвиток орієнтовані на залучення додаткових ресурсів у виробництво. Інтенсифікація економіки полягає насамперед у забезпеченні того,

щоб результати виробництва зростали швидше, ніж витрати на виробництво, щоб більших результатів можна було досягти, залучаючи до виробництва порівняно менше ресурсів. Основою інтенсивного розвитку є науково-технічний прогрес. Аналіз інтенсифікації виробництва потребує класифікації факторів екстенсивного та інтенсивного розвитку. Класифікацію факторів інтенсивного та екстенсивного розвитку виробництва наведено на рисунку 1.3.

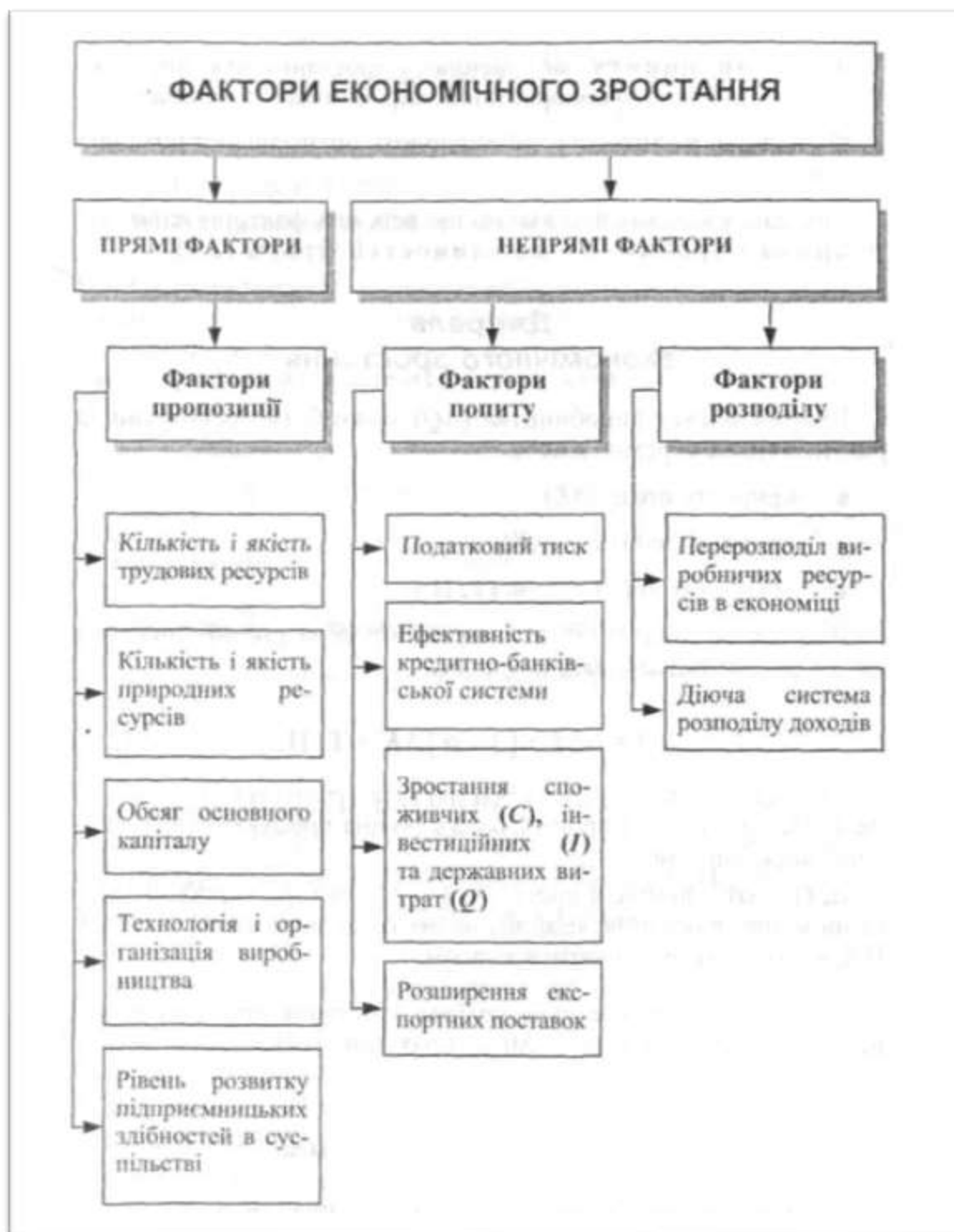

Рис. 1.3 Фактори розвитку виробництва на підприємстві

В основу класифікації запасів покладено класифікацію факторів, що визначають економічні показники. Розрізняють два поняття резервів: по-перше, резервні запаси (наприклад, сировини), наявність яких необхідна для безперервної ритмічної діяльності підприємства; по-друге, резерви як невикористані досі можливості зростання виробництва та покращення його кількісних показників. [21]

Професійний ріст персоналу також є важливим фактором, що впливає на ефективність діяльності підприємства, оскільки він підвищує трудовий потенціал підприємства, ефективність його діяльності та являє собою сукупність працездатних працівників, здатних вирішувати поставлені завдання. за певних організаційно-технічних умов.

Трудовий потенціал підприємства можна охарактеризувати структурою, яка являє собою співвідношення психофізичних, демографічних та інших характеристик груп працівників і відносин між ними. Кількісні показники трудового потенціалу зазвичай відображають загальний фонд робочого часу.

Основою управління бізнесом в цілому є теоретичні та практичні знання в галузі управління, а також методи і прийоми, що забезпечують спільну ефективну діяльність людей, що працюють в організації. [21]

Від цих теоретичних підходів і практичних прийомів роботи з людьми напряду залежить стан працівників підприємства, рівень їх кваліфікації та професіоналізму, здатність найманих працівників оптимально вирішувати поставлені перед ними виробничі завдання та приносити підприємству прибуток. [24] Ці фактори безперечно впливають на ефективність бізнесу.

Якісна продукція забезпечує економне використання матеріальних і трудових ресурсів, стабілізацію відтворювального процесу, економічне зростання, пропорційність і конкурентоспроможність, у тому числі на світовому ринку, впливає на ефективність діяльності конкретного підприємства.

Поряд з якістю продукту для споживача важлива і ціна товару. Тому для того, щоб підприємці досягли успіху у своїй діяльності, необхідно забезпечити конкурентоспроможну якість і конкурентоспроможні ціни своїх товарів і послуг. [25]

Соціальна ефективність підприємства характеризується рівнем задоволення всієї сукупності потреб людини. Це, перш за все, проявляється в обсягах виробництва і споживання різних видів товарів і послуг на одного жителя та їх відповідності науково обґрунтованим нормам.

Крім того, соціальна ефективність економіки пов'язана зі ступенем задоволення особливої групи соціальних потреб людей - збереження і безпечних умов праці, зайнятості, стану навколишнього середовища, кількості вільного часу, забезпечення населення послугами. в освіті, охороні здоров'я тощо.

Все це разом називається якістю життя. Якість життя охоплює і характеризує весь спектр його властивостей, впливає на всі його сторони, відображає задоволеність людей наданими їм матеріальними і духовними благами, відображає безпеку, зручність, комфортність умов проживання, їх пристосованість до сучасних вимог, здоров'я. статус і середня тривалість життя .

Економічна і соціальна ефективність взаємодіють і визначають одна одну. Підвищення ефективності економіки є основою підвищення рівня життя людей і задоволення їх соціальних потреб. Вирішення соціальних проблем, у свою чергу, позитивно впливає на посилення людського фактору та підвищення економічної ефективності». [26]

Підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання є однією з актуальних проблем, успішне вирішення якої відкриває величезні можливості для подальшого розвитку економіки країни та підвищення рівня життя населення.

Заходи щодо підвищення ефективності виробництва визначаються способами підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності [28,

с.14]. У тих випадках, коли поліпшення якості продукції, впровадження новітньої техніки, передового досвіду, технічне переопрацювання, реконструкція, впровадження нового господарського механізму впливають на результати діяльності підприємств, це слід робити в плануванні, стимулюванні і оцінка діяльності команд і в економічному аналізі повністю визначити та врахувати загальний ефект, отриманий завдяки таким факторам.

Фактори підвищення економічної ефективності виробництва в обґрунтуванні результатів аналізу показників ефективності за основними видами ресурсів, внутрішніми та зовнішніми

Ці напрями повністю охоплюють такі комплекси, як соціально-економічні, технічні, організаційні заходи, на основі яких досягається економія ресурсів, витрат і людської праці, підвищення конкурентоспроможності, а також якості продукції. Найважливішими факторами, що підвищують ефективність будь-якого виробництва, є:

- негайне прискорення науково-технічного прогресу, підвищення технічного рівня виробництва, виробленої та освоєної продукції, новітньої політики;

- реструктуризація економічної структури і є не повним переліком видів прибутку підприємства, а відображає лише основні, які використовуються при створенні основних форм річної звітності підприємства. Аналіз фінансових результатів підприємства дуже важливий на всіх етапах планової діяльності, для цього використовуються різні підходи та ступінь деталізації.

Види прибутку, як було зазначено вище, є абсолютними показниками ефективності діяльності підприємства, які відображають факт досягнення фінансового результату, відсутність кореляції з обсягом витрачених на його отримання ресурсів. (пріоритет реконструкції та технічного оснащення діючих підприємств) і, звичайно, прискорений розвиток,

високотехнологічні та наукомісткі галузі [28, с. 14];

- вдосконалення розвитку диверсифікації, спеціалізації та кооперування, комбінування та територіальної організації будь-якого виробництва, удосконалення організації виробництва та праці на підприємствах і в об'єднаннях;

- роздержавлення економіки, завершення державного регулювання, господарського обліку та системи мотивації праці [28, с. 15].

Далі розглянемо класифікацію шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства. Залежно від умов і масштабів діяльності використовуються загальнодержавні (державні), галузеві, територіальні та внутрішньовиробничі методи [30, с 173].

В інших країнах наукове мислення визнає поділ шляхів підвищення ефективності діяльності за цим класифікаційним критерієм на 2 групи: внутрішні та зовнішні. Тобто фактори, що впливають на зміну прибутку і контролюються компанією, і неконтрольовані фактори, до яких компанія може лише адаптуватися.

Друга група факторів — конкретні ринкові умови, ціни на продукцію, сировину, матеріали, енергоносії, валютні курси, банківський відсоток, система державних закупівель, оподаткування, податкові пільги тощо. [31, с. 20].

Внутрішньовиробничі фактори є більш масштабними і мають прямий, контрольований вплив на ефективність діяльності підприємства. Їх склад і зміст є індивідуальними в межах кожного суб'єкта господарювання з урахуванням його спеціалізації, терміну функціонування та покладених завдань. Ця група факторів не може бути стандартизованою та однаковою для всіх підприємств.

Дано кількісну оцінку внутрішньовиробничих факторів з точки зору організаційно-технічного вдосконалення виробництва - зниження зростання і трудомісткості продуктивності праці, зниження матеріаломісткості та економії матеріальних ресурсів, економії від зниження собівартості продукції та збільшення прибутку. і рентабельність, приріст продуктивності та виробничої

потужності, ефект (економічний) від виконання окремих заходів, а також конкретні розміри капітальних витрат і терміни виконання заходів [32, с. 17].

Розвиток теоретичного аспекту та методичних підходів у запланованій сфері полягає в інтелектуальному створенні цілісного та ефективного господарського механізму, адаптації підприємств до мислення регульованого ринку. Для цього необхідно визначити напрямки впливу внутрішніх і зовнішніх факторів з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів державного управління.

На ефективність підприємницької діяльності сильно впливає розвиток автоматизації структури управління та інформаційних технологій [33, с. 140]. І тому ці структури за принципом ланцюгової реакції викликають значні зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного обладнання, формах і способах організації робочих процесів, кваліфікації та підготовці персоналу тощо.

Найбільший вплив на підвищення ефективності виробничого процесу, але й інших видів діяльності суб'єкта господарювання мають машини та обладнання. Інвестиційна продуктивність устаткування, що вводиться в експлуатацію, залежить від його технічних характеристик (виробничого виробництва), а також від умов експлуатації: контролю за поточним станом устаткування, своєчасного ремонту, дотримання оптимального терміну служби, ступеня використання продукції. потужність, час роботи (без перерв, за добу) тощо [34, с. 156].

Вплив використання матеріальних цінностей та енергетичних ресурсів на ефективність діяльності підприємства можна оцінити як позитивний за рахунок зниження матеріаломісткості та підвищення матеріалоємності, визначення енергоємності продукції (робіт, послуг), раціональної організації процесу управління підприємством. матеріальні ресурси та їх постачання шляхом планування оптимального обсягу запасів і часу між поставками [35, с.100].

Про ефективність результатів роботи можна судити за зовнішнім виглядом і якістю. При цьому критерії повинні бути співвіднесені насамперед з корисністю

товару і ціною, яку потенційний покупець готовий заплатити за одиниці товару. Однак цього не завжди достатньо, запас продукції повинен з'явитися в потрібному місці в потрібний час за ціною, що складається з вартості ресурсів, необхідних для виробництва продукції, а також відсоткової винагороди для організації. і впровадження. підприємницької діяльності [36, с. 6]. Для цього управлінський персонал підприємства повинен відстежувати виникаючі бар'єри на етапах виробництва і реалізації продукції і своєчасно їх усувати.

Іншим ресурсом, який визначає ефективність діяльності підприємства, є персонал – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Професійні якості працівників і зростання продуктивності праці забезпечуються організацією ефективного механізму мотивації та стимулювання праці на підприємстві, створенням доброзичливої атмосфери в колективі, соціальним захистом працівників, іншими словами, зацікавленістю керівництва в кожному співробітнику.

Здоровий трудовий колектив, дотримання норм і стандартів умов праці, раціональне делегування повноважень і відповідальності свідчать про ефективне використання трудових ресурсів підприємства, забезпечення необхідного рівня спеціалізації та координації процесів управління, а отже, найвищого рівня ефективності. (продуктивність) будь-якої складної виробничо-економічної системи [37].

Трудомісткість виробництва, характерна для кількох галузей, вимагає вдосконалення методів праці для досягнення певного рівня ефективності виробництва. Даний напрямок роботи базується на результатах аналізу умов праці, атестації, кількості та напрямках підвищення кваліфікації спеціалістів та можливості використання досвіду управління трудовими ресурсами провідних компаній даної галузі.

Професійна компетентність, ділова етика та особисті стосунки між людьми в команді формують стиль управління бізнесом, який згодом впливає на діяльність компанії в цілому. Саме він визначає, який і в якому вигляді Це не є

вичерпним переліком видів прибутку підприємства, а відображено лише основні, які використовуються при створенні основних форм річної звітності підприємства. Аналіз фінансових результатів підприємства дуже важливий на всіх етапах планування діяльності, для цього використовуються різні підходи та ступені.

Види прибутку, як було зазначено вище, є абсолютними показниками ефективності діяльності підприємства, які відображають факт досягнення фінансового результату, відсутність кореляції з обсягом витрачених на його отримання ресурсів.

Науково-технічний прогрес був і залишається найважливішим фактором підвищення ефективності суспільного виробництва, що забезпечує його високу ефективність [31, с 22]. Донедавна результати науково-технічного прогресу впроваджувалися на базі існуючих технологій виробництва, поступової модернізації обладнання, встановлення нових програм автоматизації функцій управління у підрозділах тощо. Сучасне ринкове середовище вимагає докорінного перегляду, якісних перетворень, переходу на принципово нові технології з метою досягнення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому рівні; радикальне переоснащення всіх галузей народного господарства на основі новітніх знань науки і техніки.

Найважливіші напрямки науково-технічного прогресу [35, с.110]:

- широкий розвиток передових технологій;
- автоматизація виробництва;
- створення використання нових видів матеріалів.

Спочатку, як і зараз, невелика частина підприємств орієнтується на матеріальне заохочення праці, але це неможливо через нескінченно довгий час, тому що без зв'язку з її результатами це не принесе бажаного позитивного ефекту. Також контроль за фондом споживання без створення гнучкої системи планування не дозволить підприємству вчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища і рано чи пізно поставить його в скрутне фінансове становище. Нині

в умовах сучасної ринкової економіки керівництво підприємства дивиться в майбутнє, планує надходження та витрачання коштів, у тому числі на розвиток виробництва: придбання нового обладнання, розробку та впровадження нової продукції тощо.

В рамках сучасного розвитку виробництва актуальним стає вирішення таких проблем, як комплексна автоматизація виробничого процесу і процесу управління і механізація, використання нових продуктів науково-технічного прогресу, використання прогресивних форм організації виробництва. виробництва і праці, тобто тих проблем, які можуть уповільнити розвиток підприємства і стати перешкодою для підвищення конкурентоспроможності продукції [28, с. 16].

Фінанси є найбільш дефіцитним ресурсом для бізнесу на будь-якому етапі функціонування в сучасній економіці. Тому пошук фінансових ресурсів для застосування результатів науково-технічного прогресу в галузі має здійснюватися за всіма напрямками, а порядок визначати у стратегічному плані розвитку підприємства.

Теоретично існує багато джерел фінансування результатів науково-технічного прогресу, але керівництву підприємства необхідно оцінити реальність їх використання в заданих умовах діяльності та періоді часу.

Завданнями фінансування науково-технічного прогресу промислової діяльності підприємств є такі [28, с. 16-17]:

- сила компанії і, перш за все, надприбуток;
- цінності великих організацій (для державних і муніципальних унітарних підприємств), асоціацій, концернів, фінансово-промислових груп (для акціонерів, корпорацій, державних товариств); - внутрішні інвестори; - Іноземні інвестори.

Сучасні підприємливі уми можуть більше не бачити, як гроші витрачаються на фінансування науково-технічного прогресу. Такі підприємства можуть ставити перед собою перспективні цілі щодо досягнення певного рівня

розвитку виробничого процесу за рахунок фінансування науково-технічного прогресу. Інші підприємства, в більшості випадків галузі, ведуть прибуткову діяльність і можуть дозволити певні суми прибутку реінвестувати в технічне оснащення виробництва.

Зовнішнім джерелом фінансування є інвестори, інвестиції яких повинні мати економічне обґрунтування та чітке уявлення про повернення коштів [34, с. 170]. У цьому випадку зустрічаються дві точки зору: точка зору виробника та точка зору інвестора, обидві спрямовані на максимізацію прибутку. Тому надання коштів інвесторам пропонується під високий відсоток, враховуючи ризик функціонування вітчизняних підприємств, що ставить виробника в не вигідне становище та залежність від позикових коштів. Цю ситуацію в першу чергу має вирішити держава, яка забезпечить привабливий інвестиційний клімат у країні.

Визначаючи розмір інвестицій у науково-технічний прогрес, відразу хочеться відзначити їх більшу економічну привабливість, оскільки термін окупності значно нижчий, ніж для інвестицій в інші сфери діяльності підприємства.

Отже, лише комплексне використання всієї системи зазначених факторів може забезпечити адекватні темпи зростання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. [с. 25-39]

1.3. Критерії та показники економічної ефективності підприємства

По-перше, при визначенні економічної ефективності ресурси та результати можуть мати як цінність, так і форму. По-друге, ресурси в розрахунках можна розглядати як сукупності або як окремі елементи. По-третє, в процесі розрахунку ефективності залежно від поставленої мети можливе використання різних видів

кінцевих результатів, що відрізняються один від одного за економічним змістом. Тому економічна ефективність може мати різні форми вираження [3].

Щоб правильно визначити найважливіші напрями підвищення економічної ефективності суспільного виробництва, необхідно сформулювати критерії та показники ефективності.

Залежно від основних вимірів показники поділяються на вартісні, натуральні та умовно-натуральні.

Найпоширенішими є вартісні показники. Використання грошового вимірника зумовлене функціонуванням виробництва та обігу товарів в умовах ринкової економічної системи. Найважливішим вартісним показником є валовий, продаж, реалізована продукція, роздрібний і оптовий товарооборот. Ці вартісні показники відображають різні стадії виробництва, випуску та реалізації готової продукції, робіт, послуг.

Натуральні показники використовуються для кількісної характеристики виробленої та реалізованої продукції в її натуральному складі. Натуральні показники виражають розмір явища у фізичних одиницях вимірювання (маса, довжина, об'єм). Застосування конкретного метра залежить від фізичних властивостей товару, вимірюється в тоннах, погонних і квадратних метрах, декалітрах, штуках, центах і т.д.

Умовні натуральні показники використовуються для узагальненої характеристики обсягу виробництва і реалізації продукції різного масштабу, тобто продукції, що виробляється суб'єктом господарювання, різної за змістом, якістю та призначенням.

За змістом (або за тим, який аспект економічних явищ вимірюється) показники поділяються на кількісні та якісні.

Кількісні показники використовуються для вираження абсолютних і відносних величин, що характеризують обсяг виробництва і реалізації продукції, її структуру та інші сторони роботи суб'єктів господарювання. Кількісні показники виражаються як у вартісному, так і в натуральному вираженні.

Якісні показники показують істотні ознаки і властивості досліджуваних явищ. З їх допомогою оцінюють вироблену продукцію на відповідність встановленим вимогам, технічним умовам, зразкам, нормативам для оцінки економічної ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Це показники, що характеризують параметри якості продукції, робіт і послуг. Вони залежать від технологічних особливостей конкретного виробництва. До них відносяться класифікаційні показники, сертифікація продукції, продуктивність, витрати та ін.

Кількісні та якісні показники взаємопов'язані: підвищення продуктивності праці веде до зростання виробництва, збільшення обсягу реалізації продукції та підвищення фінансової стійкості.

За сферою використання всі показники поділяються на загальні та специфічні. Узагальнюючі показники використовуються для аналізу діяльності всіх галузей економіки. Конкретні показники використовуються лише в окремих галузях.

Залежно від використання окремих показників або їх співвідношення виділяють об'ємні та питомі показники.

Показники обсягу є первинними. Вони визначають розмір оборотних коштів, витрати обігу, кошторис виробництва, прибуток, оптовий і роздрібний товарообіг і чисельність працівників. Конкретні показники є другорядними. Вони виводяться з обсягу: обсяг виробництва на одного робітника, на машину, складність матеріалу, рівень витрат тощо.

За способом стандартизації розрізняють нормативні показники (норма амортизації, норматив репрезентативної вартості тощо), облікові показники (дані бухгалтерського обліку оперативної, бухгалтерської та статистичної звітності), аналітичні (оціночні) показники, які встановлюються для оцінки під час аналізу результату.

Кожен показник має своє певне значення і значення в аналітичній роботі. Економічний аналіз передбачає комплексне, систематичне використання

показників. Зв'язок між основними показниками визначає послідовність аналізу – від вивчення основних показників до загальних. [27]

Зупинимося докладніше на складових системи показників економічної діяльності. Їх можна розділити на:

- показники ефективності використання основних засобів;
- показники ефективності використання оборотних коштів;
- показники ефективності використання трудових ресурсів;
- показники, що характеризують виробництво і реалізацію продукції;
- показники, що характеризують собівартість продукції;
- показники оцінки діяльності підприємства.

Аналіз довгострокових активів починається з виявлення їх наявності та руху. Далі буде проаналізовано склад і структуру довгострокових активів, визначено частку його активної частини та тенденцію її зміни. Склад і структуру довгострокових активів аналізують шляхом порівняння звітних даних про їх вартість на початок і кінець аналізованого періоду.

Вимірювання ефективності бізнес-рішень та загальної ефективності діяльності підприємства методологічно зв'язане перш за все з визначенням критерію і формуванням відповідної йому системи показників. Критерій – це головна відрізнявальна ознака і визначальна міра вірогідності пізнання суті ефективності виробництва, у відповідності з якими здійснюють кількісну оцінку її рівня. Правильно сформульований критерій повинен найбільш повно характеризувати суть ефективності як економічної категорії і бути спільним для усіх ланок суспільного виробництва – від підприємства до народного господарства в цілому. Суть проблеми підвищення ефективності бізнес-рішень, виробництва (продуктивності виробничо-економічної системи) полягає у тому, щоб на кожному одиницю витрат – трудових, матеріальних, фінансових – досягти максимально можливого збільшення обсягу виробництва або доходу. Виходячи з цього єдиним народногосподарським економічним критерієм ефективності виробництва можна вважати зростання продуктивності суспільної (живої і

уречовленої) праці. У загальному вигляді критерій ефективності виробництва відображає постійно здійснюваний процес максимізації обсягу чистої продукції (національного доходу) по відношенню до витрат живої і уречовленої праці (персоналу і виробничих засобів підприємства або народного господарства в цілому). На рівні підприємства модифікованою формою єдиного критерію ефективності його діяльності може слугувати максимізація прибутку за умови економічно обґрунтованої побудови систем цін на вироблювану продукцію та оплати праці залежно від кінцевих результатів виробництва. Між народногосподарським і

комерційним критеріями принципової розбіжності не існує, оскільки при правильно побудованих цінах на засоби виробництва і кінцеву продукцію збільшення обсягу чистої продукції підприємства справляє адекватний вплив і на величину одержуваного ним прибутку. Кількісна визначеність і зміст критерію знаходять найбільш повне відображення в конкретних показниках ефективності виробництва. При формуванні системи показників ефективності бізнес-рішень, виробництва, виробничо-господарської і комерційної діяльності підприємства бажано дотримуватись певних принципів. До них можна віднести:

- забезпечення взаємозв'язку критерію і системи конкретних показників ефективності;
- відображення ефективності використання усіх видів застосовуваних у виробництві ресурсів;
- можливість застосування показників ефективності в управлінні різними ланками виробництва на підприємстві;
- виконання найбільш важливими показниками стимулюючої функції у процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва, того чи іншого виду діяльності підприємства.

Система показників ефективності виробництва, що побудована з урахуванням зазначених принципів, має включати декілька груп:

- 1) узагальнюючі показники ефективності виробництва (діяльності підприємства);
- 2) показники ефективності використання праці (персоналу);
- 3) показники ефективності використання виробничих основних засобів і оборотних засобів;
- 4) показники ефективності використання фінансових коштів (оборотних коштів і капітальних вкладень).

Кожна з перелічених груп охоплює певну кількість конкретних абсолютних чи відносних показників, що характеризують загальну ефективність виробництва

(діяльності підприємства) або ефективність використання окремих видів ресурсів. [1, с 13-14]

Узагальнюючі показники ефективності:

1. Виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів: (1.1)

чиста продукція / витрати (ресурси)

Показує скільки гривень чистої продукції отримується з однієї гривні затрачених ресурсів на виготовлення продукції.

2. Прибуток на одиницю загальних витрат: (1.2)

прибуток / загальні витрати

Показує скільки прибутку отримується з однієї гривні загальних витрат.

3. Рентабельність виробництва (підприємства): (1.3)

чистий прибуток / виробничі засоби * 100

виробничі засоби = оборотні кошти + основні засоби

Показує скільки чистого прибутку отримується з однієї гривні вкладеної у виробничі засоби підприємства.

4. Рентабельність продукції: (1.4)

прибуток від реалізації продукції / собівартість цієї продукції * 100

Показує скільки прибутку отримується з однієї гривні вкладеної в собівартість продукції.

5. Рентабельність продажів: (1.5)

прибуток від продажів / всі продажі *100

Показує скільки прибутку отримується з однієї гривні продажів (наприклад від продажу готової продукції).

6. Затрати на одиницю виробленої продукції: (1.6)

затрати / вироблена продукція

Показує скільки затрат необхідно понести щоб отримати одну гривню виробленої продукції.

7. Затрати на одиницю реалізованої продукції: (1.7)

затрати / реалізована продукція

Показує скільки затрат необхідно понести щоб отримати одну гривню реалізованої продукції.

Показники ефективності використання праці:

8. Темпи зростання продуктивності праці: (1.8)

продуктивність праці звітна / продуктивність праці базова

Показує як змінилась продуктивність праці у звітному році порівняно з базовим.

9. Темпи приросту продуктивності праці: (1.9)

продуктивність праці звітна / продуктивність праці базова – 1

Показує на скільки зросла (знизилась) продуктивність праці у звітному році порівняно з базовим.

10. Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці: (1.10)

Частка = приріст продукції за рахунок зростання продуктивності праці / загальний приріст продукції

Приріст продукції за рахунок зростання продуктивності праці = (виріток звітний – виріток базовий) * чисельність звітна

Показує яку частку в загальному прирості складає приріст продукції за рахунок лише зростання продуктивності праці.

11. Частка приросту продукції за рахунок зростання чисельності: (1.11)

Частка = приріст продукції за рахунок зростання чисельності / загальний приріст продукції

Приріст продукції за рахунок зростання чисельності = (чисельність звітна – чисельність базовий) * виробіток базовий

Показує яку частку в загальному прирості складає приріст продукції за рахунок зростання чисельності працівників.

12. Відносне вивільнення працівників: (1.12)

випуск продукції звітний / обсяг продукції базовий * чисельність працівників базова – чисельність працівників звітна

Якщо результат отримуємо зі знаком „+”, то маємо економію чисельності відносно зміни обсягу виробництва.

Якщо результат отримуємо зі знаком „-”, то маємо перевитрати чисельності відносно зміни обсягу виробництва

13. Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу: (1.13)

фактично використаний робочий час / корисний фонд робочого часу

Показує скільки планового корисного фонду робочого часу фактично використано.

14. Виробіток продукції на одного працівника: (1.14)

вироблена продукція / чисельність ПВП

Показує скільки продукції в середньому виробляється на одного працівника ПВП.

Трудомісткість одиниці продукції; (обернений показник до виробітку)

затрати праці (чисельність ПВП) / вироблена продукція

Показує скільки праці необхідно затратити щоб отримати одну гривню або одиницю готової продукції.

15. Зарплатомісткість одиниці продукції: (1.15)

Фонд заробітної плати / випущена продукція

Показує скільки заробітної плати затрачається для отримання однієї гривні або одиниці готової продукції.

16. Ступінь механізації праці: (1.16)

механізована праця / вся праця або продукція виготовлена механізованим шляхом / вся продукція

Показує яка частка праці на підприємстві є механізованою.

17. Фондоозброєність праці: (1.17)

основні засоби / чисельність ПВП (або чисельність працівників в найбільшій зміні)

Показує скільки основних засобів обслуговується в середньому одним працівником.

18. Співвідношення темпів росту продуктивності праці та темпів росту заробітної плати: (1.18)

темп росту продуктивності праці / темп росту заробітної плати

За стабільної економіки для ефективної роботи підприємства такий показник повинен прямувати до одиниці, але не повинен їй дорівнювати або перевищувати, оскільки в такому випадку зникає мотиваційний механізм зростання продуктивності праці.

Показники ефективності бізнес-рішень щодо використання виробничих засобів:

19. Загальна віддача основних засобів: (1.19)

випущена продукція / середньорічні основні засоби

Показує скільки продукції отримується з кожної гривні вкладеної в основні засоби.

20. Віддача активної частини основних засобів: (1.20)

випущена продукція / середньорічні активні основні засоби

Показує скільки продукції отримується з кожної гривні вкладеної в активну частину основних засобів.

21. Рентабельність основних засобів: (1.21)

прибуток / середньорічні основні засоби *100

Показує скільки копійок прибутку отримує підприємство з кожної гривні вкладеної в основні засоби.

22. Частка основних засобів на одиницю продукції (фондомісткість): (1.22)

обернений показник до віддачі основних засобів

середньорічні основні засоби / випущена продукція

Показує скільки вкладається основних засобів щоб отримати одну гривню готової продукції.

23. Частка матеріалів в одиниці продукції (матеріаломісткість): (1.23)

матеріали та сировина / випущена продукція

Показує скільки матеріалів затрачається для виробництва однієї гривні або одиниці продукції.

Для розрахунку матеріаломісткості також може використовуватись в чисельнику показник оборотних коштів.

24. Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів: (1.24)

ефективно використаний матеріал / затрачений матеріал або вартість дорогоцінного матеріалу / собівартість продукції

Показує відповідно ступінь використання ресурсу (корисний вихід) або частка дорогоцінних чи дефіцитних матеріалів в собівартості продукції.

25. Коефіцієнт використання потужності: (1.25)

фактичний випуск продукції / максимальна або паспортна потужність

Показує яка частка потужності від максимально можливої фактично використовується.

Показники ефективності бізнес-рішень щодо використання фінансових коштів:

26. Оборотність оборотних коштів: (1.26)

вироблена продукція / середньорічний залишок оборотних коштів

Показує скільки оборотів здійснюють оборотні кошти протягом певного періоду, або скільки продукції отримується з кожної гривні вкладеної в оборотні кошти.

Відношення 360 днів до даного показника покаже тривалість одного обороту в днях.

27. Рентабельність оборотних коштів: (1.27)

прибуток / середньорічний залишок оборотних коштів * 100

Показує скільки прибутку отримує підприємство з кожної гривні вкладеної в оборотні кошти

28. Відносне вивільнення оборотних коштів: (1.28)

випущена продукція звіт / випущена продукція баз * оборотні кошти базові - оборотні кошти звітні

Показує економію або перевитрати оборотних коштів відносно зміни обсягу виробництва.

Якщо результат отримуємо зі знаком „+”, то маємо економію оборотних коштів відносно зміни обсягу виробництва.

Якщо результат отримуємо зі знаком „-”, то маємо перевитрати оборотних коштів відносно зміни обсягу виробництва.

29. Питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції): (1.29)

капітальні вкладення / приріст потужності за рахунок цих інвестицій

Показує скільки необхідно капітальних вкладень для приросту потужності на одиницю.

30. Рентабельність капітальних вкладень: (1.30)

чистий річний прибуток від кап вкладень / капітальні вкладення * 100

Показує скільки прибутку отримує підприємство з кожної гривні капітальних вкладень щорічно.

31. Строк окупності капітальних вкладень (обернений показник до рентабельності капітальних вкладень): (1.31)

капітальні вкладення / чистий річний прибуток від кап вкладень

Показує скільки років необхідно щоб повернути гроші направлені на капітальні вкладення. [1, с 13-20]

Показники ефективності інвестицій:

32. Чистий приведений дохід дозволяє отримати найбільш узагальнену характеристику результату інвестування, тобто його кінцевий ефект в абсолютній сумі. Під чистим приведеним доходом розуміється різниця між приведеними до теперішньої вартості (шляхом дисконтування) сумою грошового потоку за період експлуатації інвестиційного проекту і сумою інвестування в його реалізацію коштів. Розрахунок цього показника відбувається за формулою: (1.32)

$ЧПД = ГП - ІС$, де:

ЧПД – чистий приведений дохід;

ГП – сума грошового потоку (в теперішній вартості) за весь період експлуатації інвестиційного проекту (до початку нових інвестицій в нього). Якщо повний період експлуатації до початку нового інвестування в даний об'єкт визначити складно, його приймають на рівні середнього періоду амортизації обладнання, після чого воно підлягає заміні;

ІС – сума інвестованих коштів, які направляються на реалізацію інвестиційного проекту. Використовувана дисконтна ставка при розрахунку цього

показника диференціюється з урахуванням рівня ризику і ліквідності.

Характеризуючи показник «чистий приведений дохід», слід відмітити, що він може бути використаний не тільки для порівняльної оцінки ефективності інвестиційних проектів, але як критерій доцільності їх реалізації. Інвестиційний проект, за яким показник чистого приведенного доходу є від'ємною величиною або рівний нулю, повинен бути відхилений, так як він не принесе інвестору додаткового доходу на вкладений капітал. Інвестиційні проекти з додатнім

значенням показника чистого приведеного доходу дозволяють збільшити капітал інвестора.

Цей показник має ряд наступних недоліків: вибрана для дисконтування ставка відсотка (дисконтна ставка) приймається звичайно незмінною для всього періоду експлуатації інвестиційного проекту. В той же час в майбутньому періоді в зв'язку з зміною економічних умов ця ставка може змінитися. Однак незважаючи на цей недолік, використовуваний показник визнаний в зарубіжній практиці найбільш надійним в системі показників оцінки ефективності інвестицій. Індекс дохідності в методичному відношенні нагадує оцінку по використовуваному раніше показнику «коефіцієнт ефективності капітальних вкладень». Разом з тим за економічним змістом це зовсім інший показник, оскільки в якості доходу від інвестицій виступає не чистий прибуток, а грошовий потік. Крім того наступний дохід від інвестицій (грошовий потік) приводиться в процесі оцінки до теперішньої вартості.

33. Розрахунок індексу дохідності здійснюється за формулою: (1.33)

$$ID = \frac{GP}{IC}$$

де: ID – індекс дохідності за інвестиційним проектом;

GP – сума грошового потоку в теперішній вартості;

IC – сума інвестиційних коштів, які направляються на реалізацію інвестиційного проекту (при різночасовому вкладенні також приведена до теперішньої вартості).

Показник «індекс дохідності» також може бути використаний не тільки для порівняльної оцінки, але і в якості критеріального при прийнятті інвестиційного проекту до реалізації. Якщо значення індексу дохідності менше одиниці або дорівнює їй, проект повинен бути відхилений в зв'язку з тим, що він не принесе додаткового доходу інвесторові. Іншими словами, до реалізації можуть бути прийняті інвестиційні проекти лише зі значенням показника індексу дохідності вище одиниці. Період окупності є одним з найбільш розповсюджених і зрозумілих показників оцінки ефективності інвестицій. На відміну від

використовуваного у вітчизняній практиці показника «строк окупності капітальних вкладень», він базується не лише на прибутку, а на грошовому потоці з приведенням інвестованих коштів і суми грошового потоку до теперішньої вартості.

34. Розрахунок цього показника здійснюється за формулою: (1.34)

$$ПО = IC/ГПн,$$

де: ПО – період окупності вкладених коштів за інвестиційним проектом;

IC – сума інвестиційних коштів, які направляються на реалізацію інвестиційного проекту (при різночасовості вкладень приведена до теперішньої вартості);

ГПн - середня сума грошового потоку (в теперішній вартості) за період. При короткострокових вкладеннях цей період приймається за один місяць, а при довгострокових - за один рік.

Характеризуючи показник «період окупності», слід звернути увагу на те, що він може бути використаний для оцінки не тільки ефективності інвестицій, але й рівня інвестиційних ризиків, пов'язаних з ліквідністю. Недоліком же цього показника є те, що він не враховує ті грошові потоки, які формуються після періоду окупності інвестицій. Так, по інвестиційним проектам з довгим строком експлуатації після періоду їх окупності може бути отримана набагато більша сума чистого приведенного доходу, ніж по інвестиційних проектах з коротким строком експлуатації (при аналогічному і навіть більш швидкому періоді окупності).

Внутрішня норма дохідності (рентабельності) є найбільш складним і зовсім новим для нас показником з позиції механізму його розрахунку. Він характеризує рівень дохідності конкретного інвестиційного проекту, який виражається дисконтною ставкою, по якій майбутня вартість грошового потоку від інвестицій приводиться до теперішньої вартості інвестованих коштів. Внутрішню норму дохідності можна охарактеризувати і як дисконтну ставку, при якій чистий приведений дохід в процесі дисконтування буде приведений до

нуля. Характеризуючи показник «внутрішня норма дохідності», слід відмітити, що він найбільш прийнятний для порівняльної оцінки. При цьому порівняльна оцінка може здійснюватися не тільки в рамках інвестиційних проектів, які розглядалися, але й в більш широкому діапазоні (наприклад, порівняння внутрішньої норми дохідності по інвестиційному проекту з рівнем прибутковості використовуваних активів в процесі поточної господарської діяльності компанії; з середньою нормою прибутковості інвестицій; з нормою прибутковості за альтернативним інвестуванням - депозитним вкладом, придбанням державних облігацій тощо).

Крім того кожна компанія з урахуванням свого рівня інвестиційних ризиків може встановлювати для себе використовуваний для оцінки проектів критеріальний показник внутрішньої норми дохідності. Проекти з більш низькою внутрішньою нормою дохідності при цьому будуть автоматично відхилятися як такі, що не відповідають вимогам ефективності реальних інвестицій. Такий показник в практиці оцінки інвестиційних проектів носить назву «гранична ставка внутрішньої норми дохідності».

Для всебічної оцінки рівня і динаміки абсолютної економічної ефективності виробництва, результатів виробничо-господарської і комерційної діяльності підприємства поряд з наведеними основними слід використовувати також специфічні показники, що відбивають ступінь використання кадрового потенціалу, виробничих потужностей, устаткування, окремих видів матеріальних ресурсів тощо. [1, с 20-22]

1.4. Правовий статус банків та їх функції державного регулювання

Серед інституцій економічної системи країни на шляху до ринку особливого значення набуває розвиток відносин, які складаються у сфері банківської діяльності.

Для нормального функціонування банківської системи країни велике значення має існування належної законодавчої бази, котра б регулювала правовий статус банків і банківську діяльність у відповідних сферах [1, 26].

Тому перш за все, важливо окреслити, якими нормативно-правовими актами регулюються в своїй діяльності банки в Україні. Зазначених актів досить багато. У своїй діяльності банки керуються Конституцією України, законами України, Положеннями та іншими нормативно-правовими актами Національного Банку України та їх статутами. Серед законодавчих актів треба зупинитися на наступних:

1. Конституція України, яка визначає основні засади фінансової та банківської системи України.

2. Закон України "Про банки і банківську діяльність". Цей закон визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.

Метою цього Закону є правове забезпечення захисту законних інтересів вкладників та інших клієнтів банків, сталого розвитку і стабільності банківської системи, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України і належного конкурентного середовища на фінансовому ринку.

3. Закон України "Про Національний банк України", який регулює правові засади організації та функціонування Національного банку України, його статус, завдання, повноваження, взаємодію з іншими органами влади та контроль за його діяльністю.

4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Цей закон встановлює правові засади надання фінансових послуг, встановлює вимоги до учасників ринку фінансових послуг, а також регулює діяльність державних органів у сфері фінансового регулювання та нагляду

5. Господарський Кодекс України, Закон України «Про акціонерні товариства». Ці закони окреслюють основні засади здійснення господарської

комерційної діяльності, до якої відносяться і банківська, і фінансова діяльність, суб'єктами господарювання у формі господарських товариств.

6. Податковий Кодекс України, який регулює систему оподаткування в Україні. Він встановлює порядок обчислення, сплати та контролю за виконанням податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету.

В контексті нормативно-правового регулювання важливо знайти відповідь на запитання: якою мірою банківське законодавство України забезпечує управління розвитком як банківської системи загалом, так і кожного окремо взятого банку як спеціалізованої установи, яка надає фінансові послуги. Одним з основних нормативних актів, що регулюють питання функціонування ринку фінансових послуг, є Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [2], який визначив коло тих операцій, які підлягають державному регулюванню як фінансові послуги. Серед них виокремлено такі: випуск та обслуговування платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків; кліринг; довірче управління фінансовими активами; діяльність з обміну валют; залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо подальшого їх повернення; фінансовий лізинг; надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту; надання гарантій та порук; переказ грошей; послуги у сфері страхування та накопичувального пенсійного забезпечення; торгівля цінними паперами; факторинг. Цей перелік не є вичерпним, оскільки законодавець встановив, щодо фінансових послуг можуть бути віднесені й інші операції, які відповідають таким критеріям: є операціями з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством,— і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів. Метою здійснення фінансових послуг є отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Державне регулювання ринків фінансових послуг, у тому числі банківських, має на меті створення сприятливих умов для їх розвитку та

функціонування, а також для ефективної мобілізації і розміщення фінансових ресурсів з урахуванням інтересів суспільства; забезпечення рівних можливостей для доступу до ринків фінансових послуг та захисту прав їх учасників; додержання вимог законодавства при здійсненні операцій; запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції; контроль за прозорістю та відкритістю ринків фінансових послуг; сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг.

Усі операції, які охоплюються поняттям «банківська діяльність», мають ознаки фінансових послуг. На думку професора М. І. Савлука, банківською діяльністю є набір посередницьких операцій на грошовому ринку, виконання яких дозволено лише банкам [3,92]. Колектив авторів на чолі з професором А. О. Селівановим визначає банківську діяльність як сукупність операцій різних видів щодо грошей та інших фінансових інструментів, що підпорядковані досягненню єдиної мети — використанню грошей з метою отримання прибутку [4]. Водночас у французькій правовій доктрині, представленій професорами Крістіаною Гаральда та Жаном Стуфле, банківську діяльність визначають через перелік банківських операцій [5, 25].

Відповідно до законодавчого визначення, банківська діяльність у сукупності охоплює три види операцій: операції із залучення коштів фізичних та юридичних осіб, операції з розміщення цих фінансових активів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик та операції з відкриття рахунків та проведення розрахунків за ними.

Крім того, банки виконують й інші види операцій, яким притаманні ознаки фінансової послуги. Перелік їх наведено в статті 47 Закону України «Про банки та банківську діяльність» [6], зокрема: купівля та продаж цінних паперів за дорученням клієнтів; здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені; надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги,

приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг); лізинг; випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток.

Звичайно, надання банківських послуг тісно пов'язане або навіть є неможливим без залучення фінансових активів третіх осіб, тому держава не може стояти осторонь цих процесів і бере на себе здійснення комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг із метою захисту інтересів споживачів цих послуг та запобігання кризовим явищам.

З метою забезпечення єдиної державної політики у фінансовому секторі здійснення регулятивних та наглядових функцій на ринку фінансових послуг покладено на спеціально уповноважений державний орган — Державну комісію з регулювання ринку фінансових послуг. Однак державне регулювання ринку банківських послуг здійснює Національний банк України, а ринку цінних паперів — Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку в межах визначеної законодавством компетенції цих органів.

Оскільки метою нашого огляду є державне регулювання ринку банківських послуг, то звернемося до правового регулювання діяльності банків, що як найактивніші учасники ринку фінансових послуг здійснюють на підставі банківських ліцензій та дозволів обслуговування споживачів зазначених послуг. Темою окремого дослідження могла б стати діяльність Антимонопольного комітету України та інших державних органів, які здійснюють контроль за діяльністю учасників ринків фінансових послуг та отримують від них інформацію у межах повноважень, визначених законом.

Головним завданням управлінського впливу центрального банку країни на функціонування діючого банку є регулювання його діяльності та нагляд за цією діяльністю. Центральний банк країни цікавиться діяльністю окремого банку, оскільки невиконання останнім законів та прийнятих центральним банком нормативних актів може негативно вплинути на стабільність банківської

системи в цілому у і порушити інтереси вкладників і кредиторів банку [8, 175-176].

Здійснюючи державне регулювання банківської діяльності у зазначених вище формах, Національний банк України створив значну базу відомчих нормативних актів, серед яких постанови, котрими затверджені: Положення про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків (№ 380 від 17 листопада 1997 р.); Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій (№ 275 від 17 липня 2001 р.); Положення про порядок створення дочірнього банку, філії і представництва українського банку на території інших держав, особливості їх закриття та здійснення нагляду (№ 45 від 30 січня 2002 р.); Положення про порядок здійснення Національним банком України наглядових функцій щодо банків, діяльність яких пов'язана з державною таємницею (№ 538 від 28 грудня 2002 року); Положення про здійснення банками фінансового моніторингу (№ 189 від 14 травня 2003 р.).

Правові засади функціонування такої форми індикативного регулювання, як нормування відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій, визначають постанови НБУ, які затвердили, наприклад, Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків (№ 279 від 6 липня 2000 р.), Положення про порядок формування і використання резервів для відшкодування можливих втрат від дебіторської заборгованості комерційних банків (№ 505 від 13 грудня 2002 р.), Положення про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів (№ 561 від 17 грудня 2003 р.). правил та обмежень діяльності.

Відповідно до статті 64 Закону України «Про банки та банківську діяльність», банкам забороняється вступати в договірні відносини з анонімними особами, відкривати та вести анонімні (номерні) рахунки; банки зобов'язані

здійснювати ідентифікацію клієнтів, які отримують певні види банківських послуг, наприклад ті, які підлягають фінансовому моніторингу. Обов'язковою також є ідентифікація клієнтів, які відкривають рахунки у банківській установі та укладають договори про надання фінансових послуг.

Ідентифікація не є обов'язковою при здійсненні кожної операції, якщо клієнт був раніше ідентифікований відповідно до законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Цим питанням присвячено норми Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» [9], зокрема ті, які визначають компетенцію комерційних банків як суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Цей же законодавчий акт визначає і компетенцію Національного банку України як суб'єкта державного фінансового моніторингу, покладаючи на нього обов'язки контролювати виконання банками функцій первинного фінансового моніторингу, перевіряти стан професійної підготовки кадрів, котрі здійснюють фінансовий моніторинг, вживати встановлені законодавством заходи до порушників законодавства з питань фінансового моніторингу, забезпечувати зберігання інформації, одержаної від суб'єктів первинного і державного фінансового моніторингу та правоохоронних органів.

Чинний Кримінальний кодекс України [10] встановлює кримінальну відповідальність за порушення законодавства у банківській сфері. Як приклад можна навести злочини, що визначаються статтями 199 (Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї), 200 (Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення), 207 (Ухилення від повернення виручки в іноземній валюті), 208 (Незаконне відкриття або використання за межами України валютних рахунків),

209 (Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), 222 (Шахрайство з фінансовими ресурсами) Кримінального кодексу України.

З набранням чинності Цивільного та Господарського кодексів України [12; 13] багато питань банківської діяльності увійшло до сфери регулювання зазначених кодексів, зокрема відносини, які виникають у сфері приватноправової сторони банківської діяльності: встановлення, виконання та припинення договірних відносин у сфері кредитування, відкриття банківських рахунків, факторингу, засобів забезпечення зобов'язань.

Висновок до розділу 1

Головною метою сучасного етапу економічної трансформації є створення сприятливих умов для ефективного функціонування підприємств.

Досягнення цієї мети потребує, з одного боку, покращення законодавчого та фінансового середовища, в якому працює бізнес, а з іншого – докорінного покращення роботи самого бізнесу.

Економічна ефективність — одне з найбільш загальних і узагальнюючих понять економіки, що виявляється в ефективності використання факторів виробництва, їх економії та вигідних комбінаціях на основі раціонального вибору, метою якого є збільшення прибутку, збільшення виробництва та максимального задоволення потреб усіх членів суспільства.

Різноманітність промислових показників ефективності виробництва слід розглядати у зв'язку з соціальними чинниками, які не завжди мають грошове вираження.

Ефективність окремого суб'єкта господарювання не ототожнюється з ефективністю економіки на макрорівні, з іншого боку, ефективність виробництва в цілому немислима без ефективності окремих суб'єктів господарювання на мікрорівні.

Ефективність виробництва необхідно досліджувати та аналізувати на різних рівнях економіки та на різних стадіях виробництва, де вона має свої незалежні показники.

Оцінка економічної ефективності завжди співвідноситься з виробничими цілями в майбутньому, але вона характеризує результати діяльності в минулому і її значення проявляється в сьогоденні. У результаті підведення підсумків виробничої діяльності за один період часу являє собою ефективність виробництва.

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ОТП БАНК»

2.1. Загальна характеристика АТ "ОТП Банк"

OTP Bank Group — угорська фінансова установа в Центральній та Східній Європі. OTP Group включає великі дочірні компанії, які надають послуги у сферах страхування, нерухомості, факторингу, лізингу, управління інвестиційними та пенсійними фондами. Окрім Угорщини, OTP Bank Plc. присутній ще у 11 країнах ЦСЄ та деяких інших країнах, забезпечуючи потреби клієнтів. На сьогодні – АТ «ОТП БАНК» є ядром фінансової групи, до складу якої входять компанії групи ОТП в Україні: компанія з управління активами ТОВ «ОТП Капітал» та лізингова компанія ТОВ «ОТП Лізинг». Всі перелічені компанії проводять успішну діяльність, посідаючи провідні позиції у своїх сегментах.

1949 р. – в Угорщині засновано OTP Bank Plc. як Державний ощадний банк (National Savings Bank), який відразу почав діяльність з кредитування і розміщення депозитів, поступово поповнюючи перелік своїх послуг, розширюючи клієнтську базу і нарощуючи свою ринкову частку.

1990 – Державний ощадний банк трансформовано у Публічне акціонерне товариство з акціонерним капіталом 23 млрд угорських форинтів, а установу перейменовано на Національний ощадний і комерційний банк із брендовою назвою OTP Bank Plc.

1995 – розпочався процес приватизації банку, в результаті якого частка держави в капіталі банку зменшилася до однієї привілейованої («золотої») акції (яка згодом, у 1997 році, згідно із законодавством Угорщини, була переведена у категорію звичайних акцій), а акціонерами OTP Bank Plc. стали приватні та інституційні інвестори. Після приватизації розпочалося активне міжнародне

розширення OTP Bank, який здійснив низку успішних придбань на банківських ринках країн Центральної та Східної Європи, зокрема:

- 2001 – перше успішне придбання дочірнього банку у Словаччині - OTP Banka Slovensko;

- 2003 – придбано банк у Болгарії – DSK Bank;

- 2004 – придбано банк у Румунії – OTP Bank Romania;

- 2005 – банк у Хорватії – OTP banka Hrvatska;

- 2006 – вдалі трансакції з придбання дочірніх банків у Сербії (OTP banka Srbija), Чорногорії (Crnogorska komercijalna banka) та Україні (АТ «ОТП Банк»).

2006 – в Україні OTP Bank Plc. придбав одного з лідерів вітчизняного фінансового сектора – АКБ «Райффайзенбанк Україна». На момент придбання банк обслуговував понад 100 тисяч клієнтів, надаючи повний спектр банківських послуг як корпоративним, так і приватним клієнтам, а також представникам малого та середнього бізнесу. Після завершення процедури придбання у листопаді 2006 року OTP Bank Plc. став стовідсотковим власником банку «Райффайзебанк Україна», який, відповідно, було перейменовано в OTP Bank (АТ «ОТП Банк»).

2008 – OTP Group вперше продала одну із своїх дочірніх структур – французька Groupama S.A. придбала страховий бізнес OTP.

2014 – придбано ще один банк у Хорватії (Banco Populare Croatia) та ще один у Румунії (Banca Millennium).

2016 – придбано угорський філіал AXA Bank Europe S.A.

2017 – OTP Group збільшила свою присутність на ринку Сербії, придбавши Vojvodjanska Banka.

2018 – OTP Group вперше вийшла на ринок Албанії, придбавши філії Bulgarian Expressbank and Société Generale's. Також було придбано сербські філії цих банків.

2018 – OTP Group отримала звання кращого банку у Центральній та Східній Європі за версією Euromoney.

2019 – OTP Group розширила присутність у двох країнах, придбавши Mobiasbanca – молдавську дочірню структуру Société Générale Group та банк SKB Vanca у Словенії. Пізніше група також придбала ще один банк у Чорногорії - Société Generale's Banka Montenegro.

2020 – продано словацьку дочірню структуру OTP Banka Slovensko.

2020 – Euromoney визнав кращими три банки OTP Group у: Албанії, Угорщині та Чорногорії. The Banker назвав банками року членів OTP Group у Болгарії та Словенії.

2020 – ОТП Банк здобув першість у номінації Best Retail Bank Ukraine 2020 у рейтингу The Global Banking & Finance Awards від провідного міжнародного видання Global Banking & Finance Review.

2021 – OTP Group була визнана найкращим банком у Центральній та Східній Європі за версією Euromoney. При цьому, кращими банками також були названі члени групи у: Албанії, Болгарії, Угорщині та Чорногорії. Дочірні структури у Чорногорії та Словенії перемогли у нагороді Global Finance Best Bank Awards.

2021 – ОТП Банк одержав нагороду у категорії «Корпоративні нагороди» — «Кращий банк для аграріїв в Україні» від Global Banking and Finance Awards — 2021. Також ОТП Банк отримав нагороду у категорії «Роздрібні банківські нагороди» — «Кращий роздрібний банк в Україні» від Global Banking and Finance Review-2021.

2022 – OTP Group збільшила частку ринку на ринку Албанії до 11%, а кредитний портфель клієнтів збільшився в півтора рази.

2023 – Global Finance назвав OTP Bank найкращим банком у Центральній та Східній Європі. Також OTP Bank визнано кращим банком з управління ліквідністю області та кращим інвестиційним банком.

2023 – OTP Bank вийшов на ринок Центральної Азії, придбавши Uzbekistan's Ipoteka Bank.

2024 – OTP Group відсвяткувала 75 років. Попередник OTP Bank - Національний ощадний банк (OTP Bank) був заснований в Угорщині в 1949 році.

2024 – OTP Group отримала нагороду у категорії «Найкращий банк у Центральній та Східній Європі у 2024 році» за версією Global Finance Best Bank Awards. Також, у категорії «Найкращий банк у 2024 році» перемогли члени OTP Group в: Угорщині, Хорватії, Чорногорії та Словенії.

На сьогодні міжнародна група OTP Group, як ключовий гравець ринку Угорщини та Центральної і Східної Європи, пропонує високоякісні фінансові рішення для забезпечення потреб клієнтів у 11-ти країнах, які обслуговуються через банківські відділення і філії дочірніх компаній, АТМ і точки продажів, розвинену партнерську мережу та засобами електронного банкінгу. [7]

OTP Group є одним із найнадійніших фінансових інститутів на ринках Центральної та Східної Європи, що фокусується на обслуговуванні й задовольняє всі потреби приватних і корпоративних клієнтів у фінансових послугах завдяки універсальній бізнес-моделі. Створена в 1949 році як державний ощадний банк, сьогодні OTP Group об'єднує великі дочірні структури у сфері страхування, нерухомості, факторингу, лізингу, управління активами, інвестиційними та пенсійними фондами. Через свої дочірні структури Група працює на ринках 11 країн – Угорщини, України, Албанії, Болгарії, Молдови, Румунії, Хорватії, Чорногорії, Словенії та деяких інших, – та рік за роком посилює свої лідерські позиції. Стратегічна мета OTP Group – стати найуспішнішою універсальною банківською групою у Центральній та Південній Європі. Крім відкритості до інновацій, секрет успіху OTP Group полягає у тому, що 70 років досвіду та клієнтська база у майже 16 млн допомагають їй добре розуміти та задовольняти потреби своїх клієнтів.

Акціонерами OTP Group є угорські інвестори (32,39%), іноземні компанії та приватні особи, міжнародні організації (66,85%), співробітники OTP Group (0,69%) та урядові організації (0,07%). [8, с 9]

На сьогодні 100-відсотковим власником українського ОТП Банку є угорський OTP Bank Plc. – найбільша фінансова установа Угорщини й лідер ринку із часткою майже 28% за сумою сукупних активів (станом на кінець 3-го кварталу 2021 року). ОТП Банк – один із найбільших українських банків з іноземним капіталом, визнаний лідер банківського сектору країни. На ринку працює з 1998 року, має стійку репутацію соціально-відповідальної, надійної та стійкої фінансової установи.

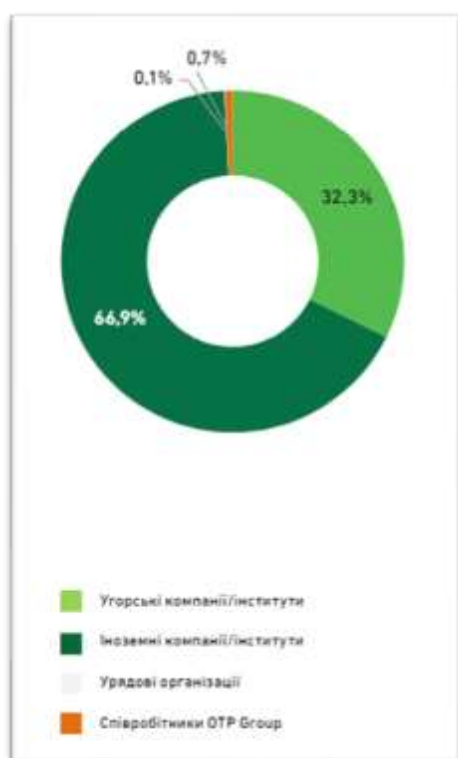

Рис. 2.1 Структура власності банківської групи. Джерело: [8, с. 9]

ОТП Банк пропонує клієнтам тільки найкращий сервіс та послуги, серед яких кредитні та депозитні продукти, страхування, управління активами, лізинг і факторинг, корпоративний та інвестиційний банкінг. У 2021 році ОТП Банк продовжив гармонійне збільшення обсягів портфелів роздрібно і корпоративного сегменту. Банк також продовжує стратегію інвестування в ІТ сферу та диджиталізацію клієнтських сервісів для приватних і корпоративних клієнтів. В Україні до групи, крім Банку, входять ОТП Факторинг, ОТП Лізинг,

ОТП Капітал. Команда в Україні налічує 3448 співробітників, з них 3203 працюють в ОТП Банку. [8,с 9]

АТ «ОТП Банк» є ядром групи фінансових компаній ОТП в Україні, до складу якої входять КУА «ОТП Капітал», «ОТП Лізинг», Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та Недержавний пенсійний фонд «ФріФлай».

Компанія з управління активами «ОТП Капітал» була заснована в липні 2007 року та стала другим, після «ОТП БАНК», представником ОTR Group в Україні. Компанія надає широкий спектр інвестиційних послуг приватним особам та корпоративним клієнтам і є одним з лідерів на ринку колективного інвестування. Під управлінням «ОТП Капітал» знаходяться 7 публічних інвестиційних фондів, 10 венчурних фондів, 3 портфелі страхових компаній, а також 3 недержавних пенсійних фонди. Компанія є засновником та керуючою компанією відкритого недержавного пенсійного фонду «ОТП Пенсія» та «ФріФлайт».

Лізингова компанія ТОВ «ОТП Лізинг» була заснована в червні 2008 року як дочірнє підприємство АТ «ОТП БАНК». Основним напрямом діяльності компанії є надання послуг з довгострокового фінансового та оперативного лізингу. Компанія активно працює як з великим, так і з середнім корпоративним бізнесом.

ОТП Лізинг забезпечує клієнтів лізинговими рішеннями, адаптованими під їх потреби:

- Лізинг легкового автотранспорту;
- Лізинг вантажно-автомобільної техніки;
- Лізинг сільськогосподарської техніки та обладнання;
- Лізинг спеціальної техніки;
- Лізинг вагонів, суден та ін.;
- Зворотній лізинг.

Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» – фонд європейського походження, його одноосібним засновником є компанія ОTR Capital.

Фонд був створений у 2008 з метою накопичення пенсійних коштів на користь фізичних осіб, незалежно від місця та характеру їх роботи, для подальшого управління ними, інвестування з отриманням доходу на користь учасників та здійснення пенсійних виплат.

За період своєї діяльності фонд пройшов шлях від початківця до провідного учасника ринку недержавного пенсійного забезпечення. Наразі фонд ОТП Пенсія є одним з найбільших в Україні відкритих пенсійних фондів за обсягом активів, кількістю учасників та є одним з найдинамічніше зростаючих фондів.

Активи фонду розміщуються у різноманітні інструменти в залежності від ситуації на фінансовому ринку з метою диверсифікації, зниження ризиків та отримання максимально можливої дохідності при помірних ризиках. У періоди можливої девальвації частина коштів може бути інвестована у валютні інструменти для захисту коштів та отримання додаткового прибутку.

Переваги ОТП Пенсія:

- Вільні внески без прив'язки до суми;
- Вільні строки та періодичність поповнення;
- Стабільний інвестиційний дохід;
- Максимальний захист коштів;
- Європейські стандарти управління;
- Бездоганна репутація;
- Онлайн доступ до рахунку.

Недержавний пенсійний фонд «ФріФлай» – надійний спосіб накопичення коштів для забезпечення додаткової недержавної пенсії. В основі інвестиційної стратегії фонду «ФріФлайт» – захист коштів від девальвації національної валюти. Такий підхід до управління активами дозволяє запропонувати унікальний продукт на ринку недержавного пенсійного забезпечення України та захистити заощадження учасників фонду від девальвації.

Головною відмінністю є те, що активи фонду повністю розміщуються у валютні інструменти та оцінюються за поточним курсом НБУ. Таким чином, при зростанні курсу долару, окрім валютної дохідності, учасник отримуватиме дохід від девальвації.

Умови та переваги участі на етапі накопичення:

- Ви самостійно плануєте та впливаєте на розмір майбутньої пенсії;
- Ви самостійно визначаєте розмір та періодичність внесків;
- Немає обов'язкових платежів чи штрафів;
- Немає мінімального терміну участі;
- Всі накопичені кошти – ваша приватна власність, що переходить у спадок;
- Відкритість інформації: онлайн доступ до власного рахунку, SMS розсилки, щорічні виписки;
- Щомісячні звіти про інвестиційну діяльність фонду. [7]

2.2. Аналіз ефективності та рентабельності АТ «ОТП Банк» на основі фінансової звітності

У сучасному світі фінансова стабільність та ефективність банківської системи є ключовими чинниками економічного розвитку та добробуту суспільства. Зокрема, комерційні банки відіграють ключову роль у забезпеченні економічної стабільності шляхом надання кредитних ресурсів, грошових переказів та надання широкого спектру фінансових послуг підприємствам і населенню. АТ «ОТП Банк» є одним із провідних представників банківського сектору України. Це фінансова установа, яка протягом тривалого часу утримує лідируючі позиції на ринку завдяки своїй інноваційності, стабільності та адаптивності до змін.

У даній роботі буде проведено детальний аналіз фінансової діяльності АТ «ОТП Банк». Оцінка фінансових показників банку дозволить не тільки зрозуміти його поточний стан, а й визначити перспективи розвитку та виявити можливі ризики, з якими може зіткнутися установа. Особливу увагу буде приділено таким ключовим аспектам, як прибутковість, ліквідність, платоспроможність та ефективність управління активами та пасивами.

Для забезпечення всебічного та об'єктивного аналізу фінансового стану АТ «ОТП Банк» буде використано комплекс методів, включаючи горизонтальний та вертикальний аналіз, аналіз коефіцієнтів, а також порівняння з показниками інших банків. Основним джерелом інформації для аналізу буде звітність банку, зокрема таблиця «Звіт про фінансові результати», яка містить основні фінансові показники, що дозволяють оцінити ефективність діяльності банку за певний період.

Фінансовий аналіз є одним із найважливіших інструментів для оцінки діяльності банку та прийняття управлінських рішень. В рамках даного дослідження було проведено аналіз основних фінансових показників АТ «ОТП Банк» за 2021 та 2020 роки, що дає змогу оцінити динаміку розвитку банку та його фінансову стійкість. Основні результати аналізу представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Звіт про фінансові результати АТ «ОТП Банк» (тис.грн.)

Показники	2021 рік	2020 рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн	Відносне, %
Чистий прибуток	2745111	1733722	1011389	58,34
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	4641229	3553688	1087541	30,60
Операційні витрати	4223213	4231987	-8774	-0,21

Чистий прибуток є одним із основних показників діяльності банку. У 2021 році чистий прибуток АТ «ОТП Банк» сягнув 2 745 111 тис. грн., що на 1 011 389 тис. грн. грн або на 58,34% більше порівняно з 2020 роком, коли ця кількість становила 1 733,722 тис. грн. Таке значне зростання прибутку свідчить про покращення операційної діяльності банку, зростання доходів та ефективне управління витратами.

Чистий процентний дохід є ключовим показником, який відображає дохід банку від кредитів та інших процентних операцій за мінусом процентних витрат. У 2021 році цей показник збільшився на 1 087 541 тис. грн або на 30,60% порівняно з 2020 роком і сягнув 4 641 229 тис. грн. Зростання чистого процентного доходу свідчить про збільшення обсягів кредитів та більш ефективне управління активами та пасивами банку.

Операційні витрати включають витрати на персонал, адміністративні витрати та інші операційні витрати банку. Операційні витрати АТ «ОТП Банк» у 2021 році зменшилися порівняно з 2020 роком на 8 774 тис. грн або 0,21% і склали 4 223 213 тис. грн. Незначне зниження операційних витрат може свідчити про оптимізацію витрат і підвищення ефективності операційної діяльності банку.

Аналіз фінансових результатів АТ «ОТП Банк» за 2021 та 2020 роки свідчить про значне покращення фінансового стану банку. Зокрема, відбулося значне зростання чистого прибутку та чистого процентного доходу, що свідчить про ефективне управління активами та пасивами банку, а також збільшення обсягу кредитів. Незначне зниження операційних витрат підкреслює раціональне використання ресурсів і підвищення ефективності роботи.

Ці позитивні зміни свідчать про стабільність та конкурентоспроможність АТ «ОТП Банк» на ринку фінансових послуг. Проте для подальшого зростання та розвитку банку необхідно продовжувати вдосконалювати операційні процеси, оптимізувати витрати та розширювати портфель послуг, що надаються. Крім того, важливо підтримувати високу якість обслуговування клієнтів та

впроваджувати інноваційні рішення, які дозволять банку залишатися лідером у фінансовому секторі України.

Ефективне управління активами-ключова складова успіху банку, оскільки від цього залежать фінансова стабільність, прибутковість і здатність надавати клієнтам високоякісні послуги. Аналіз активів банку дозволяє оцінити його стабільність, ліквідність і здатність генерувати дохід. У даному розділі проведено детальний аналіз активів АТ " ОТП Банк " у 2021 та 2020 роках, результати якого представлені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз активів АТ «ОТП Банк» (тис.грн). Джерело: розроблено на основі [8]

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн	Відносне, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	3510420	3870163	359743	10,25
Кредити та аванси банкам	13628193	9129391	-4498802	-33,01
Кредити та аванси клієнтам	27638193	40460458	12822265	46,39
Інвестиційні цінні папери	12503675	16627919	4124244	32,98
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	139143	139143		
Інвестиційна нерухомість	27857	26075	-1782	-6,40
Інші фінансові активи	98434	118981	20547	20,87
Інші нефінансові активи	110869	76697	-34172	-30,82
Загальна сума активів	58924907	69819444	10894537	18,49

У 2021 році сума грошових коштів та їх еквівалентів у банку збільшилася порівняно з 2020 роком до 359 743 тисяч гривень або на 10,25%, досягнувши 3 870 163 тисяч гривень. Це свідчить про поліпшення ліквідності банку, що важливо для забезпечення своєчасного виконання зобов'язань перед клієнтами та контрагентами.

Показник "кредити та кошти банкам" за 2021 рік, порівняно з 2020 роком, знизився на 4 498 802 тис.грн або на 33,01%, що становить 9 129 391 тис. грн. Це зниження може свідчити про зниження обсягів міжбанківського кредитування або перерозподіл активів у більш прибуткові і менш ризиковані сфери.

У 2021 році сума кредитів та заборгованості перед клієнтами збільшилася на 12 822 265 тис.грн. або на 46,39% порівняно з 2020 роком, досягнувши 40 460 458 тис.грн. Настільки значне зростання свідчить про активну кредитну діяльність банку, що сприяє зростанню доходів і зміцненню його позицій на ринку.

Показник "інвестиції в цінні папери" у 2021 році, порівняно з 2020 роком, збільшився на 4 124 244 тис.грн. або на 32,98%, досягнувши 16 627 919 тис.грн. Збільшення обсягу вкладень у цінні папери може свідчити про стратегію диверсифікації активів банку та бажання отримувати додатковий дохід від інвестиційної діяльності.

Цей показник залишився незмінним порівняно з 2020 роком, склавши 139 143 тис.грн. Це свідчить про стабільність інвестицій у ці компанії.

У 2021 році обсяг інвестиційної нерухомості скоротився на 1 782 тис.грн. або на 6,40% порівняно з 2020 роком, досягнувши 26 075 тис.грн. Це зниження може бути пов'язано зі зміною вартості нерухомості або її частковим продажем.

Обсяг інших фінансових активів у 2021 році, порівняно з 2020 роком, збільшився на 20,547 тис.грн або на 20,87%, досягнувши 118,981 тис. грн. Це свідчить про збільшення обсягу операцій з іншими фінансовими інструментами.

Сума інших нефінансових активів у 2021 році, порівняно з 2020 роком, зменшилася на 34,172 тис.грн або на 30,82%, досягнувши 76,697 тис. грн. Зменшення вартості інших нефінансових активів може бути пов'язано з їх частковим продажем або амортизацією.

Сукупні активи АТ "ОТП Банк" у 2021 році, порівняно з 2020 роком, збільшилися на 10 894 537 тис.грн. або на 18,49%, досягнувши 69 819 444 тис.грн. Значне збільшення сукупних активів свідчить про активний розвиток банків, підвищення фінансової стійкості та розширення сфери діяльності.

Аналіз активів АТ "ОТП Банк" за 2021 та 2020 роки показує, що банк демонструє стійке зростання та ефективне управління активами. Значне збільшення сукупних активів у 2021 році на 18,49% є позитивним показником активного розвитку банку та його здатності залучати нові джерела фінансування для своєї діяльності.

Збільшення обсягів кредитування та заборгованості перед клієнтами, а також інвестування в цінні папери свідчать про ефективну стратегію банків щодо розширення свого кредитного портфеля та диверсифікації активів. Водночас зменшення обсягу кредитів та заборгованості перед банками може свідчити про перерозподіл ресурсів у більш прибутковому та менш ризикованому напрямку.

Позитивні зміни в інших фінансових активах і готівкових коштах вказують на підвищення ліквідності та фінансової стабільності банку. Невелике зменшення обсягу нефінансових активів, таких як інвестиційна нерухомість, не зробило б істотного впливу на фінансове становище банку.

Таким чином, проведений аналіз показує позитивні тенденції у розвитку АТ "ОТП Банк" та його фінансової діяльності, роблячи висновок про високу ефективність управління активами та перспективи подальшого зростання.

Аналіз банківських зобов'язань є важливою частиною фінансового аналізу, оскільки він відображає обсяг ресурсів, зібраних банком для забезпечення своєї діяльності та виконання своїх зобов'язань перед клієнтами та контрагентами.

Аналіз зобов'язань є невід'ємною частиною комплексного монетарного аналізу компанії. Це допомагає зрозуміти, наскільки ефективно компанія управляє своїми боргами та фінансовими ресурсами, а також визначає можливі проблеми, які можуть вплинути на її фінансову стабільність у майбутньому. Це

згодом сприяє підвищенню ефективності фінансового менеджменту та стратегічного планування в компанії.

Аналіз зобов'язань дозволяє компанії приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо:

- Управління оборотним капіталом.
- Планування грошових потоків.
- Оптимізації структури фінансування.
- Залучення додаткового фінансування.
- Оцінка ризиків фінансової нестабільності.

У цьому розділі ми розглянемо аналіз зобов'язань АТ "ОТП Банк" на кінець 2020 і 2021 років, результати якого представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз зобов'язань АТ «ОТП Банк» (тис.грн). Джерело: розроблено на основі

[8]

Показник	31 грудня 2020	31 грудня 2021	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн	Відносне, %
Кошти банків	132	1225	1093	828,03
Кошти клієнтів	47838522	57064997	9226475	19,29
Інші фінансові зобов'язання	1043519	1106276	62757	6,01
Інші нефінансові зобов'язання	109274	137788	28514	26,09
Загальна сума зобов'язань	49353346	58759063	9405717	19,06

Станом на кінець 2021 року обсяг банківських коштів - зобов'язань АТ "ОТП Банк" - збільшився на 1 093 тис.грн. або на 19,29% порівняно з 2020 роком, досягнувши 1 225 тис.грн. Це може свідчити про збільшення кількості банків, в яких банк має депозити, або про збільшення суми коштів на банківському рахунку контрагента.

Станом на кінець 2021 року обсяг коштів клієнтів, які є зобов'язаннями перед ними, до 2020 року збільшився на 9 226 475 тис.грн. або на 19,29%, досягнувши 57 064 997 тис.грн. Таке зростання свідчить про підвищення довіри клієнтів до банків і збільшення обсягу депозитів і вкладницьких Сум.

На кінець 2021 року сума інших фінансових зобов'язань збільшилася на 1 106 276 тис.грн, або на 62 757%, порівняно з 2020 роком і склала 6,01 тис. грн. Це може бути пов'язано зі збільшенням числа фінансових операцій, що проводяться Банком Японії, і змінами в правовому і фінансовому середовищі.

Аналіз зобов'язань ОTR Bank на кінець 2020 і 2021 років відображає стабільний і позитивний розвиток фінансового становища банку. Збільшення заборгованості в усіх напрямках свідчить про підвищення надійності клієнтів і контрагентів банку, а також про активну фінансову діяльність банку.

Збільшення обсягу банківських коштів і коштів клієнтів свідчить про підвищення ліквідності банків і підвищення їх ролі на фінансових ринках. Це створює сприятливі умови для подальшого розвитку і розширення діяльності банку.

Збільшення суми інших фінансових і нефінансових зобов'язань може бути пов'язано з розширенням фінансового портфеля банку і збільшенням обсягу фінансових операцій.

Загальний борг ОTR bank у 2021 році збільшився на 19,06%. Це свідчить про загальну позитивну динаміку фінансового становища банку. Це свідчить про ефективність стратегії управління боргом і довірі споживачів і партнерів банку до його діяльності.

Підводячи підсумок, можна сказати, що зобов'язання АТ "ОТП Банк" на кінець 2021 року свідчать про фінансову стабільність та успішний розвиток, створюючи умови для подальшого зростання та розширення діяльності на фінансових ринках.

Аналіз капіталу є важливим інструментом фінансового менеджменту та планування, який використовується для оцінки та управління капіталом компанії. Він допомагає визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої фінансові ресурси та наскільки стабільним є його фінансове становище.

Аналіз структури та динаміки капіталу банку є важливою частиною фінансового аналізу, оскільки капітал визначає фінансову стійкість і здатність банку виконувати свої функції. У цьому розділі проведено аналіз капіталу АТ «ОТП Банк» на кінець 2021 та 2020 років, результати якого представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз капіталу АТ «ОТП Банк» (тис.грн). Джерело: розроблено на основі [8]

Показники	30 червня 2020	31 грудня 2021	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн	Відносне,%
Статутний капітал	6186023	6186023		
Нерозподілений прибуток	1630209	3175320	94,77993313	94,78
Результат від операцій з акціонером	1236294	1236294		
Загальна сума власного капіталу	9571561	11060381	15,55462061	15,55

Статутний капітал АТ "ОТП Банк" на кінець 2021 та 2020 років залишився незмінним на рівні 6 186 023 тисяч гривень. Це свідчить про стабільність основної частини капіталу банку та відсутність змін у встановлених законом фінансових показниках.

Нерозподілений прибуток за період з 2020-6-30 по 2021-12-31 роки збільшився на 1 545 111 тисяч гривень або на 94,78%, досягнувши 3 175 320 тисяч гривень. Це може бути результатом позитивного фінансового результату і рішення не розподіляти прибуток для зміцнення фінансової стабільності банку.

Результати угод з акціонерами залишилися незмінними на кінець 2021 року і на кінець 2020 року на рівні 1 236 294 тисяч гривень.

Загальна кількість акцій в ОTR Банку на кінець 2021 року збільшилася до кінця 2020 року до 1 488 820 тисяч гривень, або на 15,55%, на суму 11 060 381 тисяча гривень. Це свідчить про позитивну динаміку приросту капіталу банків і зміцнення їх фінансового становища.

Аналіз капіталу АТ "ОТП Банк" показує позитивну динаміку у фінансовому становищі банку. Збільшення загальної суми нерозподіленого прибутку і капіталу свідчить про позитивну динаміку ефективності та розвитку його діяльності.

Стабільність основного капіталу і результати операцій з акціонерами також є позитивними показниками здатності банків підтримувати стабільність і контролювати свій капітал.

Таким чином, загальний висновок полягає в тому, що капітал АТ "ОТП Банк" стабільний, що може забезпечити подальший розвиток банку і фінансову стабільність.

Грошові потоки компанії є найважливішим показником її фінансового стану та стійкості. Цей аналіз особливо важливий при оцінці здатності компанії виконувати поточні зобов'язання, фінансувати зростання та забезпечувати довгострокову стабільність.

Операційний грошовий потік визначає, наскільки добре компанія генерує готівку від своєї основної діяльності. Це основне джерело фінансування для багатьох компаній, тому розуміння та контроль цих потоків має вирішальне значення.

Грошові потоки від інвестиційної діяльності відображають те, як компанія використовує свої грошові кошти для придбання та продажу довгострокових активів, таких як майно, обладнання та фінансові інвестиції. Цей показник важливий для розуміння стратегії компанії щодо її зростання та розвитку.

Від’ємні інвестиційні грошові потоки зазвичай свідчать про те, що компанія активно інвестує у своє майбутнє.

У цьому розділі розглядається аналіз грошових потоків АТ «ОТП Банк» за 2020 і 2021 роки і представлені результати в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Грошові потоки від операційної діяльності АТ «ОТП Банк» (тис.грн).

Джерело: розроблено на основі [8]

Показник	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн	Відносна, %
Грошові потоки від операційної діяльності				
Класи надходжень грошових коштів від операційної діяльності				
Проценти сплачені	-1420016	-1083402	336614	-23,70
Проценти отримані	5896396	6058437	162041	2,75
Комісійні доходи, що отримані	1684106	2012466	328360	19,50
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	-412639	223047	635686	-154,05
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою	692833	301288	-391545	-56,51
Інші надходження грошових коштів від операційної діяльності (інші доходи отримані)	120704	98942	-21762	-18,03

Грошові потоки від операційної діяльності частково зросли завдяки збільшенню комісійних доходів та зниженню процентних ставок. Однак у разі збільшення вартості фінансових інструментів або операцій, виражених в іноземній валюті, може знадобитися обережність і подальший аналіз для забезпечення ефективного управління ризиками.

Аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності є важливим інструментом для оцінки фінансового стану банку і прийняття обґрунтованих

управлінських рішень, що сприятимуть його стабільному розвитку і підвищенню конкурентоспроможності на фінансових ринках (табл. 2.6)

Таблиця 2.6

Грошові потоки від інвестиційної діяльності АТ «ОТП Банк»
(тис.грн). Джерело: розроблено на основі [8]

Показник	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн	Відносне, %
Грошові потоки від (для) інвестиційної діяльності				
Придбання цінних паперів	-548062005	-453031625	95030380	-17,34
Надходження від реалізації інвестицій у цінні папери	546759323	450971785	-95787538	21,24
Надходження від продажу основних засобів	34412	4637	-29775	642,12
Придбання основних засобів	-145119	-154341	-9222	-5,98
Придбання нематеріальних активів	-162170	-148340	13830	9,32
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності(використані в інвестиційній діяльності)	-1575559	-2357884	-782325	-33,18

Грошові потоки від інвестиційної діяльності показують неоднозначні результати через збільшення числа придбань і зниження доходів від цінних паперів. Причиною цього може бути інвестиційна політика Банку і стратегічні рішення, пов'язані зі змінами на фінансових ринках.

В цілому аналіз грошових потоків вказує на необхідність ретельного управління фінансовими ресурсами банку і пошуку оптимальних рішень для забезпечення стабільності і розвитку.

На основі проведеного аналізу, банк повинен продовжувати пошук оптимальних рішень для забезпечення стабільності і розвитку. Це може включати диверсифікацію інвестиційного портфеля, прогнозування ринкових умов, впровадження інноваційних технологій та оптимізацію структури витрат.

Показники ефективності АТ «ОТП Банк». Джерело: розроблено на основі [8]

Показники	2020 рік	2021 рік	Відносне відхилення, %
Чистий прибуток на одиницю загальних витрат	0,41	0,65	58,54
Затрати на надання банківських послуг	2,44	1,54	-36,89
Затрати на одиницю виробленої продукції	1,19	0,91	-23,53
Оборотність оборотних коштів	0,6	0,66	10,00
Строк окупності капітальних вкладень (%)	5,52	4,03	-26,99
Чистий відсотковий маржинал	0,06	0,07	16,67
Коеф ефективності	0,79	0,63	-20,25
Коефіцієнт достатності капіталу, %	19,56	18,78	0,78
Непрацюючі кредити, %	6,05	6,06	-0,01

У таблиці 2.6 наведено основні фінансові показники прибутковості та ефективності АТ «ОТП Банк» за 2020 та 2021 роки, включаючи чисту процентну маржу та коефіцієнт ефективності.

Представлені показники свідчать про значне покращення показників діяльності банку у 2021 році порівняно з 2020 роком. Банк успішно подолав виклики, спричинені спалахом пандемії у 2020 році, та зумів не лише відновити роботу, але й досягти кращих результатів. Про високу ефективність свідчать зниження собівартості надання банківських послуг і одиниці продуктивності, збільшення чистого прибутку на одиницю загальних витрат, поліпшення оборотності оборотних коштів і скорочення терміну окупності капітальних вкладень. керівництво банку.

Ці позитивні зміни є результатом стратегічного управління, впровадження інноваційних технологій, оптимізації операційних процесів та вдосконалення управління витратами. В результаті банк демонструє високу стійкість і здатність адаптуватися до мінливого ринкового середовища, що є важливим фактором його успіху та конкурентоспроможності.

Представлені показники прибутковості банку свідчать про значне покращення фінансової стійкості та ефективності його діяльності у 2021 році порівняно з попереднім роком.

Чиста процентна маржа – цей показник показує рівень доходу від процентних операцій, який залишається після вирахування витрат. Маржа чистого прибутку за 2021 рік склала 0,07, що на 0,01 вище, ніж у 2020 році. Це може свідчити про деяке поліпшення відносного вирахування банківських відсотків.

Показники ефективності – показники, що відображають ефективність управління активами і пасивами банку з точки зору отримання прибутку. Коефіцієнт ефективності у 2021 році становить 0,63, що на 0,16 нижче, ніж у 2020 році. Це може свідчити про деяке зниження ефективності управління ресурсами банку.

Аналіз фінансових показників прибутковості та ефективності АТ «ОТП Банк» показує неоднозначні результати у 2020 році порівняно з 2021 роком. Деякі показники, такі як рентабельність активів та рентабельність прибутку, показали поліпшення, тоді як інші, такі як рентабельність власного капіталу та ефективність, знизилися.

Ці результати можуть свідчити про те, що Банку необхідно скорегувати свою стратегію управління активами і пасивами для поліпшення свого фінансового становища.

Коефіцієнт достатності капіталу – цей показник відображає співвідношення капіталу Банку до ризикових активів і є важливим показником фінансової стабільності. Коефіцієнт достатності капіталу в 2021 році становить 19,56%, що на 0,78% більше, ніж у 2020 році. Це свідчить про те, що фінансова стабільність Банку неухильно зміцнюється, оскільки є більше капіталу, який може бути використаний для покриття можливих збитків.

Таблиця 2.8

Аналіз показників рентабельності АТ «ОТП Банк» Джерело: розроблено на основі [8]

Показники	2020 рік	2021 рік	Відносне відхилення, %
Рентабельність виробництва (підприємства) (%)	2,94	3,93	33,67
Рентабельність банківських послуг (%)	40,98	65,01	58,64
Чиста процентна маржа(%)	48,79	59,15	21,23
Рентабельність оборотних коштів (%)	3,2	4,26	33,13
Рентабельність капітальних вкладень (%)	18,11	24,82	37,05
Рентабельність активів	0,03	0,04	33,33
Рентабельність власного капіталу	0,37	0,25	-32,43

Зростання рентабельності банківських послуг, чистої процентної маржі, рентабельності оборотного капіталу та капітальних інвестицій свідчить про успішну реалізацію стратегій управління ризиками, оптимізацію витрат та розвиток потоків доходів. Такі позитивні зміни є важливими для забезпечення конкурентоспроможності банку та залучення інвесторів та є відображенням успішної роботи керівництва та виконавчого апарату банку.

Рентабельність активів – це показник, який відображає здатність банку отримувати прибуток від використання своїх активів. Рентабельність інвестицій у 2021 році становить 0,04, що на 0,01 вище, ніж у 2020 році. Це може свідчити про деяке поліпшення здатності банку отримувати дохід від активів.

Рентабельність капіталу є показником ефективності використання капіталу для отримання прибутку. Рентабельність власного капіталу в 2021 році знизилася в порівнянні з 2020 роком на 0,12-0,25. Це може свідчити про зниження ефективності використання власних ресурсів банку.

Безнадійні кредити-цей показник являє собою відсоток кредитів, які були надані, але не були погашені вчасно або в повному обсязі. У 2021 році частка проблемних кредитів склала 6,05%, що на 0,01% менше, ніж у 2020 році. Це може свідчити про незначне поліпшення якості кредитного портфеля банку за рахунок зменшення кількості прострочених або повністю погашених кредитів.

Аналіз фінансових показників капіталу АТ» Отп Банк « за 2021 та 2020 роки та частки простроченої дебіторської заборгованості показує позитивну динаміку. Збільшення показника достатності капіталу може свідчити про поліпшення фінансової стійкості банку, а зниження частки непогашених кредитів може свідчити про поліпшення якості кредитного портфеля. Ці результати свідчать про ефективне управління Банком ризиками та активами.

З метою підвищення конкурентоспроможності банку та покращення показників його діяльності необхідно проаналізувати напрямки збільшення процентних та комісійних доходів банку, на основі чого будуть вживатися заходи щодо підвищення прибутковості банку.

2.3. Аналіз ефективності внутрішньої та зовнішньої середи АТ «ОТП Банк»

В умовах ринкової економіки, коли конкуренція загострюється, необхідний чітко сформульований план дій, що дозволяє адекватно використовувати сильні сторони компанії і відкриваються можливості. При цьому необхідно передбачати можливі загрози та працювати над усуненням слабких місць. Незважаючи на те, що ситуація на українському ринку дуже нестабільна, раціональне планування може значно знизити ризик негативних наслідків при прийнятті управлінських рішень.

Надійним інструментом для визначення та структурування сильних і слабких сторін компанії, а також для оцінки нових можливостей і загроз є SWOT-аналіз, за допомогою якого в процесі стратегічного планування компанія може регулярно виявляти, оцінювати та контролювати можливості, адаптувати свою діяльність з метою зменшення потенційних наслідків загроз. Від того, наскільки

серйозно менеджери всіх рівнів підходять до SWOT-аналізу, залежить вибір стратегічних напрямків розвитку підприємства.

SWOT аналіз діяльності АТ "ОТП Банк": визначення альтернативних стратегічних цілей:

SWOT-аналіз є найважливішим інструментом для створення стратегії розвитку бізнесу.

Методологія SWOT аналізу включає аналіз чотирьох категорій компанії:

1) (Strengths) Сильні сторони бізнесу - те, в чому він досяг успіху, або якась характеристика, яка надає додаткові можливості. Сильна сторона може полягати в наявному досвіді, доступі до унікальних ресурсів, наявності передових технологій та сучасного обладнання, висококваліфікованому персоналі, високій якості продукції, впізнаваності бренду тощо.

2) (Weakness) Слабкі сторони підприємства - це відсутність чогось важливого для функціонування підприємства або те, що підприємство ще не встигло порівняти з іншими підприємствами і ставить його в не вигідне становище. До слабких сторін можна віднести, наприклад, занадто вузький асортимент продукції, погану репутацію компанії на ринку, брак фінансів, низький рівень обслуговування тощо.

3) (Opportunities) Ринкові можливості) - це сприятливі обставини, які компанія може використати для отримання переваги. Прикладами ринкових можливостей є погіршення становища конкурентів, різке зростання попиту, поява нових технологій виробництва, підвищення рівня доходів населення тощо. Слід пам'ятати, що можливості з точки зору SWOT-аналізу - це не всі можливості, які існують на ринку, а лише ті, якими компанія може скористатися.

4) (Threats) Ринкові загрози - це події, виникнення яких може мати негативний вплив на підприємство. Приклади ринкових загроз: вихід на ринок

нових конкурентів, збільшення податків, зміна смаків споживачів, зниження народжуваності тощо.

У результаті аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища були отримані наступні сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.

Щоб забезпечити більш чітке розуміння та зручність у сприйнятті SWOT-аналізу, подальший матеріал буде представлений у формі SWOT-матриці. Ця матриця буде розбита на чотири категорії, де відображені сили, слабкі сторони, можливості та загрози, що були ідентифіковані під час аналізу. (табл. 2.7)

Strengths (Сильні сторони)

Висока якість обслуговування клієнтів - АТ «ОТП Банк» відомий своєю клієнтоорієнтованістю, що забезпечує високу якість послуг. Це дозволить залучити нових клієнтів і утримати існуючих, підвищивши їх лояльність.

Таблиця 2.9

SWOT-аналіз АТ «ОТП Банк» Джерело: розроблено на основі [8]

S	W
1) висока якість обслуговування клієнтів; 2) оперативна система консультування та підтримки клієнтів; 3) використання в роботі банку новітніх результатів досліджень і розробок; 4) низькі процентні ставки за кредитами; 5) широкий спектр пропонованих розрахунково-касових послуг.	1) недостатність фінансових ресурсів для здійснення операції; 2) використання обмежених методів просування банківських послуг; 3) відсутність чіткої стратегії розвитку маркетингу; 4) недостатній бюджет на маркетингові складові;
O	T
1) збільшення частки ринку; 2) збільшення пільг і субсидій з боку держави; 3) ослаблення конкурентів; 4) зниження рівня податкового навантаження;	1) уповільнення темпів розвитку промисловості; 2) посилення фінансової кризи; 3) зниження економічної активності споживачів банківських послуг; 4) зростання інфляції та процентних ставок;

Низькі відсотки за кредитами – конкурентні умови кредитування залучають нових клієнтів і стимулюють попит на кредитні продукти.

Широкий спектр розрахунково-касового обслуговування - різноманітність пропонованих послуг забезпечує задоволення потреб різних категорій клієнтів.

W - Weaknesses (Слабкі сторони)

Недостатні фінансові ресурси для здійснення операцій - обмежені фінансові ресурси можуть обмежити здатність банку розширюватися та впроваджувати нові продукти та послуги.

Використання обмежених методів просування банківських послуг - недостатня увага до маркетингових стратегій може обмежити впізнаваність бренду та залучити нових клієнтів.

Відсутність чіткої стратегії розвитку маркетингу - недостатньо розроблена маркетингова стратегія може знизити ефективність маркетингової діяльності та перешкодити досягненню стратегічних цілей.

Недостатній бюджет на компоненти маркетингу - обмежені фінансові ресурси, що виділяються на маркетинг, можуть зменшити можливості просування банківських продуктів і послуг.

O - Opportunities (Можливості)

Збільшення частки ринку - впровадження нових продуктів і послуг, а також розширення мережі відділень можуть сприяти збільшенню частки ринку.

Збільшення пільг і субсидій від держави - підтримка з боку держави може забезпечити додаткові фінансові ресурси для розвитку банку.

Ослаблення конкурентів – Зменшення активності або вихід конкурентів з ринку створює можливості для залучення своїх клієнтів.

Зниження рівня податкового навантаження – послаблення податкового тиску може вивільнити додаткові ресурси для інвестування в розвиток банку.

Збільшення попиту на кредитні послуги банків - збільшення попиту на кредити може збільшити доходи банку та покращити його фінансові показники.

T - Threats (Загрози)

Уповільнення промислового розвитку - уповільнення промисловості може призвести до зниження попиту на банківські послуги та зниження доходів.

Посилення фінансової кризи - Фінансова криза може негативно вплинути на фінансову стабільність банку та його здатність надавати кредити.

Зниження економічної активності споживачів банківських послуг - економічне зниження може знизити активність споживачів і попит на банківські послуги.

Зростання інфляції та процентних ставок – інфляція та зростання процентних ставок можуть збільшити витрати банку та знизити прибутковість його операцій.

SWOT-аналіз АТ «ОТП Банк» показує, що банк має вагомі сильні сторони, такі як висока якість обслуговування клієнтів, операційна підтримка, інноваційність, конкурентні процентні ставки та широкий спектр послуг. Однак існують і недоліки, такі як недостатні фінансові ресурси, обмежені способи просування послуг, відсутність чіткої маркетингової стратегії та обмежений маркетинговий бюджет.

Банк має значні можливості для зростання, такі як збільшення частки ринку, державні переваги, послаблення конкурентів, зниження податкового тягаря та збільшення попиту на кредити. Однак існують і такі загрози, як уповільнення промислового розвитку, фінансова криза, зниження споживчої економічної активності та зростання інфляції.

Для подальшого розвитку АТ «ОТП Банк» необхідно зосередитися на використанні його сильних сторін і можливостей, а також на подоланні слабких сторін і мінімізації впливу загроз. Це може включати розробку чіткої маркетингової стратегії, збільшення фінансових ресурсів, інвестиції в інновації та ефективне управління ризиками. Такий підхід дозволить банку зміцнити свої позиції на ринку та забезпечити стабільний розвиток на майбутнє.

PEST-аналіз АТ «ОТП Банк» Джерело: розроблено на основі [8]

Фактори		Можливості	Загрози
Політичні	P	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політична стабільність 2. Регуляторні ініціативи для цифровізації 3. Міжнародні відносини 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реорганізація банків шляхом злиття 2. Нестабільна політична ситуація, нестабільна економіка 3. Поява на ринку великих іноземних банків
Економічні	E	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження ставки рефінансування 2. Збільшення обсягу кредитів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання рівня інфляції 2. Збільшення ризикових операцій 3. Зниження процентних ставок за кредитами та збільшення закладами через конкуренцію на ринку банківських послуг
Соціальні	S	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищення рівня життя населення 2. Підвищення рівня довіри населення до великих банків 3. Більш доступні умови кредитування 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень фінансової грамотності більшості населення країни 2. Зміна споживчих уподобань 3. Демографічні зміни
Технологічні	T	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість впровадження інновацій технології для кращого обслуговування населення 2. Покращення кібербезпеки 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищені витрати 2. Розробка програмного забезпечення в банках-конкурентах

Після завершення SWOT-аналізу, який забезпечує комплексну оцінку внутрішніх сильних і слабких сторін організації, а також зовнішніх можливостей і загроз, важливо розглянути наступний крок в аналізі ефективності. Таким кроком може бути аналіз PEST.

Аналіз PEST (політичний, економічний, соціальний і технологічний аналіз) є потужним інструментом, який допомагає організації зрозуміти зовнішні макроекономічні фактори, що впливають на її діяльність. На відміну від SWOT-аналізу, який більше зосереджений на внутрішніх і безпосередніх зовнішніх аспектах, PEST-аналіз розглядає ширший контекст і надає стратегічну інформацію.

Обидва аналізи допомагають організаціям краще зрозуміти свою стратегічну позицію, а також визначити ключові фактори успіху та загрози, які можуть вплинути на їх діяльність. У дипломній роботі ці інструменти можна використовувати для аналізу поточного стану компанії чи ринку, розробки стратегії розвитку чи прийняття стратегічних рішень.

Стабільна політична ситуація сприяє передбачуваності економічної активності і робить позитивний вплив на банківський сектор. Це створює сприятливі умови для інвестування та розширення банківських послуг.

Державна підтримка у сфері цифровізації фінансових послуг може сприяти впровадженню нових технологій та покращенню обслуговування клієнтів.

Поліпшення міжнародних відносин відкриває доступ до нових ринків та інвесторів, які можуть внести свій внесок у розвиток банків.

Загроза:

Консолідація банківського сектору може призвести до посилення конкуренції та втрати частки ринку.

Політична та економічна нестабільність може негативно позначитися на фінансовій стабільності банків і довірі клієнтів.

Збільшення числа іноземних банків на ринку може створити додатковий тиск на місцеві банки через посилення конкуренції.

Економічні фактори (E)

Можливість:

Зниження вартості запозичень може підвищити доступність кредитів для клієнтів і сприяти збільшенню обсягу кредитування.

Розширення кредитного портфеля може підвищити прибутковість банку.

Загроза:

Висока інфляція може зменшити купівельну спроможність населення та збільшити ризик неповернення кредитів.

Підвищення ризику фінансових операцій може призвести до збільшення збитків.

Це може знизити прибутковість банків і збільшити вартість залучення депозитів.

Соціальні фактори

Можливість:

Зростання добробуту населення може збільшити попит на банківські послуги та кредити.

Висока довіра до великих банків може сприяти збільшенню числа клієнтів і обсягу депозитів.

Спрощення умов отримання кредиту дозволяє залучити нових клієнтів.

Загроза:

Низька фінансова грамотність може призвести до неправильного використання банківських продуктів і збільшення числа проблемних кредитів.

Зміна споживчої поведінки вимагає адаптації товарів і послуг банків.

Зміни у віковій структурі населення можуть вплинути на попит на банківські послуги.

Технічний фактор

Особливість:

Впровадження нових технологій може підвищити ефективність обслуговування клієнтів та зменшити операційні витрати.

Інвестиції в кібербезпеку можуть захистити банки від кіберзагроз і підвищити довіру клієнтів.

Загроза:

Впровадження нових технологій може зажадати значних фінансових вкладень.

Конкуренти можуть впроваджувати більш ефективні технічні рішення, що може поставити банки в не вигідне становище.

PEST-аналіз показує, що АТ "Отп Банк" є важливою можливістю для розвитку завдяки політичній стабільності, ініціативам регуляторів, зниженню ставок рефінансування, підвищенню рівня життя населення та впровадженню

інноваційних технологій. Однак банки також стикаються з багатьма загрозами, включаючи нестабільні політичні та економічні умови, посилення конкуренції з іноземними банками, інфляцію, низьку фінансову грамотність населення та високі витрати на впровадження нових технологій.

Щоб подолати загрози та максимально використати можливості, АТ "ОТП Банк" має зосередитися на стратегіях, які включають інвестування у фінансові ресурси, розвиток інноваційних технологій, покращення якості обслуговування клієнтів та підвищення фінансової грамотності населення. Крім того, банки повинні бути готові адаптуватися у разі змін у політичному, економічному та соціальному середовищі. Такий підхід дозволить банкам зміцнити свої позиції на ринку і забезпечити сталий розвиток в майбутньому.

2.4. Зміни в регулюванні банківського сектора у воєнний час

Банківський сектор України за останні роки зазнав значних трансформацій, які були зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Після 2022 року нормативні зміни стали особливо важливими, оскільки країна зіткнулася з глобальними економічними та політичними викликами. Ці зміни спрямовані на забезпечення стабільності фінансової системи, підвищення її стійкості до кризових явищ та інтеграцію до міжнародних фінансових стандартів.

Україна продовжила реформу банківського сектору, розпочату в попередні роки, але після 2022 року цей процес набув нового імпульсу. Регуляторні зміни охопили широкий спектр аспектів, включаючи посилення нагляду за банківськими установами, запровадження нових вимог до капіталу, вдосконалення механізмів управління ризиками та підвищення прозорості фінансових операцій.

Одним із ключових напрямків реформ стало посилення ролі Національного банку України (НБУ) у регулюванні та нагляді за банківським сектором.

Запроваджено нові нормативні акти, спрямовані на зміцнення фінансової дисципліни, підвищення вимог до звітності та розкриття інформації. НБУ активно працював над удосконаленням методів оцінки ризиків та стрес-тестів банківських установ, що дало змогу краще передбачати та запобігати можливим фінансовим кризам.

Важливою частиною регуляторних змін стало вдосконалення системи управління ризиками. Після 2022 року українські банки були зобов'язані запровадити більш жорсткі стандарти управління ризиками, які відповідали міжнародній практиці та рекомендаціям Базельського комітету з банківського нагляду. Це включало збільшення вимог до банківського капіталу, покриття ризиків і резервів, що створило додаткову захисну подушку для фінансової системи.

Особливу увагу було приділено питанням прозорості та відповідальності банківських установ. Нові нормативні вимоги зобов'язують банки публікувати детальну інформацію про свою діяльність, структуру власності, фінансові результати та ризики. Це сприяло підвищенню довіри клієнтів та інвесторів, а також покращенню іміджу українського банківського сектору на міжнародній арені.

Суттєві зміни торкнулися й сфери цифровізації банківських послуг. Після 2022 року регулятори активно заохочували впровадження новітніх технологій у банківській сфері, що включало розвиток онлайн-банкінгу, мобільних додатків та інших цифрових рішень. Це дозволило банкам не лише підвищити ефективність роботи, а й підвищити якість обслуговування клієнтів та зробити фінансові послуги доступнішими.

У результаті цих змін український банківський сектор продемонстрував значне покращення стійкості та адаптивності до мінливих ринкових умов. Проте процес реформування триває, і подальші кроки щодо вдосконалення регуляторного середовища все ще є вирішальними для забезпечення стабільного та сталого розвитку фінансової системи країни.

Деталі розписані в Постанові від 07.03.2022 №40 "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України".

24 лютого НБУ вніс зміни до правил функціонування банківської системи в умовах воєнного стану. Регулятор зазначив, що банківські відділення повинні продовжувати працювати цілодобово там, де це безпечно, надавати клієнтам доступ до сейфів і заповнювати банкомати готівкою. Обмежень щодо безготівкових розрахунків не було. При цьому діяли такі заборони:

- на зняття готівки клієнтами понад 100 тис. грн на день, а також повна заборона на зняття готівки в Україні (пізніше послаблено – див. нижче). Ці обмеження не поширювалися на суб'єктів господарювання, які діють від імені держави або виконують мобілізаційні плани, а також на жителів територій, яким загрожує окупація: вони могли знімати кошти без обмежень у національній та іноземній валюті залежно від їх наявності у відділенні банку;

- банки, що випускають цифрові гроші, повинні були припинити їх випуск і розповсюдження;

- для розподілу капіталу, крім спрямування прибутку на збільшення статутного капіталу, створення загальних резервів і фондів основного капіталу та відшкодування збитків;

- на виплату дивідендів, за винятком пріоритетних акцій;

- для надання та надання кредитів пов'язаним особам банку та дострокове повернення вкладів цим особам;

- на дострокове погашення банками кредитів, отриманих від нерезидентів;

- за перекази коштів за кордон, за винятком власних операцій банків та надання кредитів іноземним фінансовим установам;

- надавати кредити юридичним особам у гривнях для погашення кредитів в іноземній валюті;

- змінити валюту кредиту з іноземної на гривню для юридичних осіб, крім банків.

Водночас НБУ запровадив такі пільги для банків:

- скасування заходів впливу за порушення кількох нормативів: капіталу, ліквідності, кредитного ризику, лімітів відкритої валютної позиції, термінів подання статистичної звітності, якщо такі порушення мали місце після 24 лютого 2022 року;

- дозвіл ідентифікації військовослужбовців за військовим квитком для відкриття рахунку;

- проведення зовнішньої оцінки стійкості для банків перенесено на 2023 рік;

- скасування санкцій за дострокове оприлюднення бухгалтерської та консолідованої фінансової звітності;

- скасування санкцій за порушення створення та зберігання обов'язкових резервів;

- дозвіл на використання хмарних сервісів, розміщених у ЄС, Великобританії, США та Канаді для підвищення стабільності банківської системи.

Крім того, для спрощення доступу банків до ліквідності НБУ 24 лютого запровадив бланкові кредити рефінансування без обмеження суми на 1 рік з можливістю продовження ще на один рік. Оскільки з початком війни ліквідність банківської системи зросла і банки почали достроково погашати кредити рефінансування, 15 квітня регулятор повернувся до практики видачі лише забезпечених кредитів, які були пріоритетним інструментом підтримки банків. ліквідність перед початком тотальної війни.

Щоб запобігти можливій різкій девальвації гривні на початку війни, НБУ з 24 лютого 2022 року зафіксував курс гривні до іноземних валют і припинив розрахунок довідкового курсу гривні щодо США долар. 21 травня було знято обмеження на встановлення банками курсу валют для операцій з готівкою та платіжними картками – це перший крок до повернення до плаваючого курсу (хоча повернення до повного ринкового курсу навряд чи відбудеться найближчим часом). майбутнє).

З початком війни НБУ призупинив діяльність валютного ринку, за винятком операцій з продажу іноземної валюти. Також регулятор вніс такі зміни:

- тимчасова заборона зняття готівки в іноземній валюті. Вже 1 березня регулятор переглянув це обмеження і дозволив зняття валюти з валютних рахунків у сумі до 30 тис. грн на день, а 21 березня збільшив ліміт до 100 тис. грн на день в еквіваленті (там є ряд винятків, пов'язаних з військовою та дипломатичною діяльністю). При цьому ліміт на зняття готівки з карток українських банків за кордоном становив еквівалент 100 тис. грн на місяць, а з 20 травня його тимчасово знизили до 50 тис. грн. Через півтора місяці після початку війни - 14 квітня - Нацбанк дозволив банкам продавати валюту населенню в межах залишку між загальним обсягом купівлі-продажу валюти. Проте остаточне рішення щодо можливості та обсягів продажу валюти клієнтам приймається на рівні відділення банку.

- мораторій на транскордонні перекази, за винятком переказів, які здійснюються від імені держави. З початку березня НБУ дозволив використовувати платіжні картки за кордоном для розрахунків і зняття готівки. Також НБУ дозволив валютні перекази для виплати пенсій українцям за кордоном і згодом для виплати аліментів;

- тимчасовий дозвіл на вивезення громадянами валюти на суму до 10 тис. євро без підтверджуючих документів. Запит надати підтвердження повернули 13 березня. Оскільки банківська система виявилася стійкою до потрясінь тотальної війни, 4 квітня Нацбанк, за деякими винятками, повернув банкам стандартні вимоги щодо перевірки валютних операцій клієнтів;

- тимчасова заборона на купівлю віртуальних активів за гривні та обмеження на купівлю таких активів за іноземну валюту в еквіваленті до 100 тис. грн на місяць (запроваджено наприкінці квітня). Також НБУ обмежив P2P-перекази в гривні та валюті в еквіваленті до 100 тис. грн на місяць;

- тимчасова заборона на здійснення закордонних розрахунків з купівлі цінних паперів та оплати брокерських рахунків картками українських банків.

15 квітня Рада НБУ ухвалила Основні засади грошово-кредитної політики в умовах воєнного стану. Згідно з цим документом, НБУ на час війни відмовився від інфляційного таргетування та тимчасово відмовився від використання ключової ставки як основного інструменту монетарної політики для зниження інфляції та публікації власних макроекономічних прогнозів. Водночас регулятор пообіцяв повернутися до цих заходів, коли фінансово-економічна ситуація в країні нормалізується. 2 червня НБУ вперше з початку війни змінив облікову ставку - підвищив її до 25% з 10% у січні. Цей рішучий крок, пояснили в НБУ, покликаний захистити гривневі доходи та заощадження громадян, а також підвищити привабливість гривневих активів, особливо державних облігацій.

Вимушеним кроком війни є можливість Нацбанку фінансувати держбюджет за рахунок купівлі ОВДП у Мінфіну (станом на 7 червня НБУ профінансував уряд на 120 млрд грн). У НБУ пообіцяли, що таким чином фінансуватимуться лише критичні державні видатки і що такі операції покриватимуться максимально прозоро.

Регулятор також наголосив на своїй незмінній готовності співпрацювати з урядом для залучення міжнародних коштів, необхідних для вирішення гуманітарних проблем і післявоєнної відбудови України.

Нацбанк прийняв низку рішень щодо адаптації до воєнного стану небанківських фінустанов – кредитних спілок, страхових компаній, лізингових компаній, факторингових компаній, ломбардів тощо. Зокрема, НБУ ввів такі обмеження:

- на виплату премій, премій та інших доплат керівництву крім постійних складових натуральної винагороди;
- доступ до відкритої інформації про небанківські установи, зокрема до реєстрів небанківських фінансових установ, колекторських компаній, страхових та перестрахових брокерів, переліку небанківських фінансових груп тощо.

При цьому були введені такі пільги:

скасування заходів впливу за порушення вимог щодо достатності капіталу, строків подання звітності, розкриття інформації та надання документів на вимогу НБУ;

зволікання із запровадженням вимог щодо повного розкриття інформації про свої послуги споживачам, особливо про надання кредитів;

- з метою уникнення банкрутства кредитні спілки не можуть видавати позики та пайові внески учасникам; дозволяється самостійно визначати граничну суму - зняття готівки в сумі, що не перевищує 100 тис. грн на день для кожного учасника;

- визначати ставки непогашення кредитів у договорах реструктуризації; скасовано обмеження щодо надання кредитів пов'язаним особам та продовжено термін дії плану відновлення фінансової діяльності до 18 місяців; було зволікання з наданням інформації до НБУ щодо обліку та виконання рекомендацій за результатами перевірки.

- для членів кредитної спілки несвоєчасне здійснення платежів не вважатиметься простроченням.

З першого дня війни НБУ заборонив банкам видавати кошти на рахунки резидентів РФ і Білорусі в Україні, а також купувати або продавати гроші, в тому числі виконувати зобов'язання перед ними. Згодом НБУ затвердив низку винятків із цієї заборони. Зокрема, дозволено витрати на соціальні виплати, виплату заробітної плати, комунальні послуги, податки, штрафи, а також банківські комісії та сплату страхових внесків.

24 лютого регулятор прийняв постанову про можливість ліквідації підконтрольних Росії банків. Вже наступного дня Нацбанк відкликав ліцензію та ліквідував два банки, які перебували під опосередкованим контролем Росії. Йдеться про Міжнародний резервний банк (на 100% належить державному Сбербанку Росії) і Промінвестбанк (на 99,77% належить держкорпорації ВЕБ.РФ). З 2017 року обидві фінустанови перебувають під санкціями Ради

національної безпеки і оборони України (РНБО) для боротьби з відтоком капіталу, зокрема на користь материнських структур.

Крім того, НБУ дозволив скасувати акредитацію представництв російських банків в умовах воєнного стану, заборонив резидентам Росії брати участь в управлінні банками в Україні та відмовив у бланковому рефінансуванні банкам з російськими акціонерами.

На початку березня НБУ створив окремі спеціальні рахунки для збору коштів на потреби Збройних сил України та гуманітарні потреби України та зробив для них виключення із загальної заборони на валютні перекази. Щоб розширити джерела збору коштів на підтримку України, НБУ також зробив винятки із заборони громадянам Білорусі та Росії перераховувати кошти на спеціальні благодійні рахунки України.

Крім того, на період дії воєнного стану НБУ спростив контроль за джерелами надходження коштів на благодійні спецрахунки, а також для придбання «військових облігацій». Для покупців «військових облігацій» регулятор запровадив спрощену процедуру ідентифікації та верифікації, щоб зробити ці папери доступними для максимально широкого кола осіб.

НБУ дозволив фізичним особам-волонтерам перераховувати іноземну валюту до 400 тис. грн на місяць в еквіваленті за офіційним курсом НБУ для придбання бронежилетів, шоломів, військової та тактичної форми, взуття, військової оптики, безпілотників, спальних мішків та засобів першої медичної допомоги, комплекти. [49]

Висновок до розділу 2

ОТП Банк – приватний банк, який пропонує своїм клієнтам широкий спектр фінансових послуг. Він був заснований в 1998 році і став одним з провідних банків Угорської області та Центральної Європи. Завдяки

інноваційному підходу до банківських послуг і акценту на послуги високого рівня ОТП Банку завоював широке коло клієнтів на вугільному ринку та за його межами.

Основними напрямками діяльності ОТП Банку є банківські послуги відділенням і корпоративним клієнтам, інвестиційний банкінг, страхування, пенсійні та інвестиційні фонди. Банк активно розвивається на міжнародному ринку та розширює свою присутність у різних країнах шляхом органічного розвитку та поглинань інших банків.

ОТП Банк визнаний високим рівнем технологій та інновацій у сфері фінансових послуг. Він постійно вдосконалює свої банківські продукти та послуги та надає клієнтам розумні та ефективні рішення для управління своїми фінансами.

Ключовими цінностями ОТП Банку є надійність, інноваційність, відкритість і надійність по відношенню до клієнтів і порядність. Його місія полягає в наданні якісних фінансових послуг, пов'язаних з економічним розвитком і зниженням вартості життя своїх клієнтів.

ОТП Банк має міцну основу у фінансовому секторі з високою прибутковістю та різноманітним портфелем послуг. Однак вона також стикається з кредитними ризиками, економічними труднощами та конкурентним тиском. Для забезпечення сталого розвитку банк повинен активно реагувати на зміни в економічному, соціальному та технологічному середовищі, а також ефективно управляти ризиками та інноваціями.

РОЗДІЛ III РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АТ «ОТП БАНК»

3.1. Розробка заходів щодо підвищення ефективності АТ «ОТП Банк»

У контексті раптових потрясінь глобальних фінансових систем лише фінансово стабільні та ефективні комерційні банки мають бути допущені до фінансових ринків. У банківській практиці фінансова ефективність кредитної організації безпосередньо залежить від рівня її діяльності. Отже, рівень ефективності комерційного банку є об'єктивним показником, який характеризує поточний рівень його розвитку та визначає стабільність його функціонування в майбутньому, а також потребує постійного моніторингу та управління.

У сучасних умовах більшість банків ставить перед собою завдання підвищення ефективності своєї діяльності, що виражається у зростанні процентних і комісійних доходів. Тому багато банків намагаються виводити на ринок нові комісійні продукти та послуги, оскільки в сучасних умовах вони стають важливим додатковим джерелом прибутку та пропонують різні кредитні продукти з новими умовами.

В результаті оцінки ефективності АТ «ОТП Банк» були визначені наступні ключові моменти:

1. Зростання чистого прибутку

За 2020-2021 роки чистий прибуток банку зріс на 58,34%, що свідчить про ефективність менеджменту та успішне функціонування банку в умовах конкурентного ринку. Абсолютний приріст чистого прибутку склав 1011389 тис. Грн.

2. Збільшення чистого процентного доходу

Чистий процентний дохід зріс на 30,60% (1 087 541 тис. Грн.), що свідчить про ефективне управління активами та пасивами, а також про вдалі інвестиційні рішення.

3. Зниження експлуатаційних витрат

Операційні витрати знизилися на 0,21% (8 774 тис. Грн.), що свідчить про здатність банку оптимізувати витрати, зберігаючи високу якість обслуговування клієнтів.

4. Зростання активів

Загальний обсяг активів банку збільшився на 18,49% (10 894 537 тис. Грн.), що свідчить про збільшення обсягів операцій та підвищення інвестиційної привабливості банку. Найбільший приріст зафіксовано за кредитами та авансами, наданими клієнтам, які зросли на 46,39%.

5. Збільшення зобов'язань

Загальний обсяг зобов'язань зріс на 19,06% (9 405 717 тис. Грн.), при цьому основним джерелом стало збільшення коштів клієнтів на 19,29% (9 226 475 тис. Грн.). Це свідчить про зростання довіри клієнтів до банку.

6. Зміцнення власного капіталу

Власний капітал банку зріс на 15,55% (1 488 820 тис. Грн.), суттєво зріс нерозподілений прибуток на 94,78%, що свідчить про стабільну прибутковість банку та його здатність зберігати фінансову стійкість.

7. Поліпшення грошових потоків від операційної діяльності

Зростання зафіксовано за основними класами грошових потоків від операційної діяльності, зокрема процентний дохід зріс на 2,75%, комісійний дохід на 19,50%, чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю зріс на 154,05%.

8. Впровадження інновацій та технологічних удосконалень

АТ «ОТП Банк» активно впроваджує новітні технології для підвищення якості обслуговування клієнтів, що підвищує ефективність операційної діяльності та конкурентоспроможність банку.

Результати оцінки ефективності діяльності АТ «ОТП Банк» свідчать про позитивну динаміку розвитку банку за основними фінансовими показниками. Банку вдається збільшити активи, оптимізувати операційні витрати, зміцнити власний капітал і покращити грошові потоки від операційної діяльності. Впровадження інноваційних технологій сприяє підвищенню якості обслуговування клієнтів та конкурентоспроможності банку на ринку.

Загальний механізм підвищення прибутковості АТ «ОТП Банк» показано на рисунку 3.1

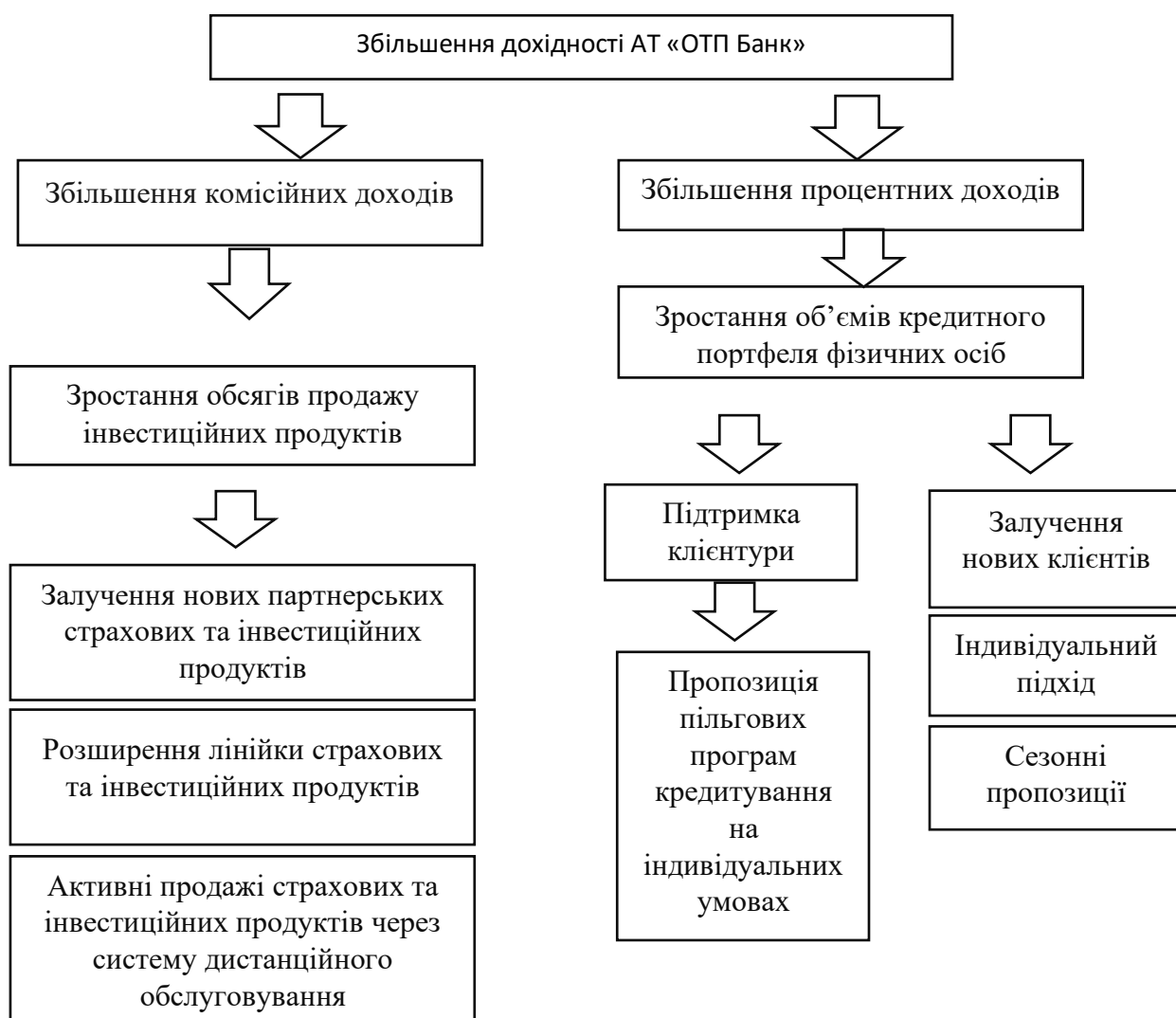

Рис. 3.1 Загальний механізм підвищення прибутковості АТ «ОТП Банк»

Джерело: розроблено на основі [8]

Збільшення процентних доходів відбувається в основному за рахунок цього проведення виваженої кредитної політики, що досягається за рахунок підвищення кредитного рейтингу потенційних позичальників та збільшення обсягу кредитного портфеля (за рахунок залучення нових клієнтів або збереження існуючої клієнтури). Одним із шляхів збільшення обсягів кредитування фізичних осіб є фізичні особи можуть придумати акційну індивідуальну пропозицію за споживчий кредит готівкою, оформлений через Інтернет.

Основні параметри цього продукту наведені в таблиці 3.1

Таблиця 3.1

Основні параметри акційної кредитної пропозиції. Джерело: розроблено на основі [8]

Показник	Стандартні параметри	Параметри аукціонної пропозиції
Сума	Від 100 000грн. до 2 000 000грн.	Від 50 000грн. До 1 200 000грн.
Строк	Від 12 до 60 міс.	від 12 до 60 міс.
Ставка	Від 14,99%	Від 10,99%
Умови оформлення	Оформлення через офіс банку з пакетом документів	Оформлення через сайт банку з заповненням анкети та наданням сканів документів, що підтверджують особу
Програма страхування	Страхування життя та здоров'я постачальника (за бажанням клієнта)	Страхування життя та здоров'я постачальника є обов'язковим (в середньому +2% річних до підсумкової ставки)

Перевагами цього продукту є:

- збільшення кредитного портфеля банку;
- збільшення процентних доходів за рахунок збільшення обсягів кредитування;
- залучення нових клієнтів;

- економія операційних витрат в результаті відвідування клієнта в офісі;
- перенаправлення клієнтів на віддалені канали обслуговування, що ще більше зменшить витрати банку.

Нижче наведено детальний опис заходів щодо збільшення отримання комісій банку.

Рис. 3.2 Механізм продажу страхових та інвестиційних продуктів в АТ «ОТП Банк». Джерело: розроблено на основі [8]

У банківській практиці комісійні операції включають розрахунок та касові операції, обслуговування банківських карт, інкасові операції, банківські гарантії

та гарантії тощо. АТ "ОТП Банк" обов'язково дотримується політики, спрямованої на стабільне зростання комісійного доходу. Збільшення доходу від комісійних можна досягти за рахунок співпраць з банками та страховими компаніями. Банк пропонує різноманітні продукти інвестиційне страхування життя, однак ці продукти пропонуються в основному для клієнтів преміальних послуг. Цей механізм показано на рисунку 3.2.

При використанні механізму активних і точкових продажів страхових та інвестиційних продуктів АТ "ОТП Банк" значно збільшить проникнення цих продуктів, а також збільшить отримання комісій банку.

3.2. Економічна ефективність від запропонованих заходів

Наступні рекомендації були запропоновані в попередньому параграфі підвищення прибутковості АТ «ОТП Банк»:

- збільшення процентного доходу банку в результаті оферти нові більш вигідні кредитні пропозиції для існуючих і для нових клієнтів банку;
- збільшення комісійних доходів банку за рахунок збільшення додаткові продажі інвестиційних та страхових продуктів банку до основних банківських продуктів.;

За умови, що запропоновані заходи щодо підвищення процентних ставок доходи банків дадуть змогу збільшити ці доходи мінімум на 15%, очікуваний процентний дохід складе 3156877,65 тис.грн., що на 411766,65 тис.грн. вище, ніж дохід у 2021 році.

Далі буде представлена діаграма, яка ілюструє динаміку рентабельності активів та капіталу АТ "ОТП Банк" за 2021 рік та той прогноз, який було

проведено, що дозволить детальніше проаналізувати зміни у фінансовій ефективності банку за цей період.

Рис. 3.3 Динаміка рентабельності активів та капіталу АТ "ОТП Банк".

Джерело: на основі [8] та табл 3.1

Тому зростання процентного доходу може покращитися показники рентабельності активів і капіталу. Рентабельність активи зростуть, рентабельність власного капіталу також. В той самий час збільшення цих доходів сприятиме покращенню продуктивності достатність капіталу та ліквідність банку в майбутньому.

Далі розглянемо, як завдяки запропонованим заходам будуть збільшені доходи від комісій АТ "ОТП Банк". Таблиця 3.2 показує значення комісії з продажу банком страхових та інвестиційних продуктів, а також розраховано економічний ефект від збільшення продажів цієї продукції. А саме, буде проведено розрахунок, як можуть збільшитися продажі від інвестиційних та страхових продуктів.

Таблиця 3.2

Розрахунок економічного ефекту від збільшення продажів інвестиційних та страхових продуктів АТ "ОТП Банк". Джерело на основі [8] та рис. 3.2

Найменування страхового продукту	Середній розмір премії	Середня комісія банку від продажу продукту	Середні продажі продуктів на місяць відділенням	Плановий продаж страхових продуктів на місяць відділенням	Фактичний розмір комісії	Плановий розмір комісії банку від продажу продукту
1	2	3	4	5	6	7
"Будь-що" (страхування майна фізичних осіб від ризиків)	1260	15	16	18	10500	17100
"Захист картки" (страхування банківської картки від шахрайства "	1800	20	21	30	12020	21800
"Здоров'я плюс" (страхування життя та здоров'я)	2300	20	11	17	9800	16900
"Можу все" (страхування життя та здоров'я дитини)	2300	20	7	10	430030	680900
Страхування життя та здоров'я готівкою	11000 (середня сума кредиту 150 000 грн., середній строк кредиту 3 роки)	2% в рік виданої суми кредиту	24	30	320000	580000
Інвестиційне страхування	550 000 (середній продаж)	5% від суми страхової премії	3	6	540000	1100000

Тому запропоновані заходи слід посилити АТ "ОТП Банку", оскільки показники діяльності матимуть позитивний вплив на результати його діяльності.

Ефективним способом збільшення доходів комерційного банку може стати пропозиція надання страхових послуг. Ось деякі показники, які можна враховувати при оцінці ефективності такого проекту:

1. Збільшення прибутку - продаж страхових продуктів може збільшити загальний прибуток банку за рахунок додаткових доходів від страхових премій. Залучення нових клієнтів шляхом пропозиції додаткових послуг, що може призвести до збільшення доходу від відсотків за кредитами та депозитами.

2. Зростання активів - впровадження страхових послуг може призвести до збільшення активів банку за рахунок продажу полісів і збільшення розміру клієнтського портфеля.

3. Збільшення капіталу - збільшення прибутку та активів може сприяти збільшенню капіталу банку шляхом накопичення прибутку та збільшення ринкової вартості банку.

Далі розрахуємо на скільки може бути ефективним прогноз при впровадженні більшого вибору страхування, якщо воно було б впроваджене в 2020 році, коли була перша хвиля "доречного" страхування. Завдяки цьому в АТ "ОТП Банку" міг прибуток бути більшим, навіть на відсотків 20.

Якщо пішла "хвиля" охоплення страхування в 2020 році, вона ще буде охоплювати й 2021 рік. В 2021 році прибуток становив: 1,733,722 тис.грн, при збільшенні на 20%, це буде 2,080,466 тис.грн.

Далі припустимо, що продаж страхових продуктів дозволив збільшити активи банку на 10%.

Активи у 2021 році 58,924,907 тис.грн. при збільшенні на 10%, буде становити 64,817,397 тис.грн.

Нарешті, збільшення активів і прибутків може призвести до збільшення капіталу банку. Нехай збільшення капіталу становитиме 15%.

Капітал у 2021 році 9,571,561 збільшився на 15% , отже капітал буде становити 11,007,295 тис.грн.

Далі проведемо аналіз ефективності прогнозу, при якому прибуток збільшився на 20%, показники розраховані в таблиці 3.5.

Таблиця 3.3

Оцінка ефективності впровадженого страхувального прекуту АТ «ОТП Банк». Джерело: на основі табл. 3.2 та рис 3.2

Показники	2021 рік	Прогноз	Абсолютне відхилення +/-
Чистий прибуток на одиницю загальних витрат	0,65	0,78	0,13
Затрати на надання банківських послуг	1,54	0,91	-0,63
Затрати на одиницю виробленої продукції	0,91	0,91	0
Оборотність оборотних коштів	0,66	0,72	0,06
Строк окупності капітальних вкладень (років)	4,03	3,36	-0,67
Рентабельність виробництва (підприємства) (%)	3,93	4,72	0,79
Рентабельність банківських послуг (%)	65,01	70,98	5,97
Чиста процентна маржа(%)	59,15	70,98	11,83
Рентабельність оборотних коштів (%)	4,26	5,12	0,86
Рентабельність капітальних вкладень (%)	24,82	29,78	4,96

Прогнозовані зміни в показниках свідчать про покращення фінансової стійкості та ефективності діяльності банку. Зниження витрат на надання послуг та зростання чистого прибутку свідчать про оптимізацію бізнес-процесів та збільшення прибутковості. Збільшення оборотності оборотних коштів може свідчити про покращення управління ліквідністю. Прогнозоване скорочення строку окупності капітальних вкладень є позитивним сигналом, оскільки це може вказувати на ефективність інвестиційних проектів та швидке отримання прибутку.

Прогнозовані зміни в показниках рентабельності свідчать про позитивні перспективи для діяльності банку. Зростання рентабельності банківських послуг, чистої процентної маржі та рентабельності капітальних вкладень свідчать про

ефективність стратегій управління ризиками та оптимізації діяльності. Однак, важливо враховувати потенційні ризики та несприятливі зміни в економічному середовищі при реалізації прогнозованих показників. Ці прогнозовані показники можуть бути ефективними для банку, оскільки вони вказують на покращення фінансового стану та досягнення бажаних результатів.

Висновок до розділу 3

Банкостраховання є однією з ключових складових сучасного фінансового ринку, яка має значний потенціал для підвищення ефективності банківської діяльності. У цьому висновку ми розглянемо кілька аспектів, які підтверджують цю тезу, а саме: зменшення ризиків, підвищення довіри клієнтів, розширення послуг, підвищення фінансової стабільності та інновації у фінансових технологіях.

Банківське страхування забезпечує захист від різних ризиків, з якими стикається банк у своїй діяльності. Це включає страхування від кредитних ризиків, операційних ризиків, ринкових ризиків і ризиків ліквідності. Завдяки страхуванню банк може значно скоротити фінансові втрати у разі непередбачених обставин, таких як непогашення кредиту, шахрайські операції або коливання ринкових цін.

Довіра клієнтів є ключовим фактором успіху будь-якого банку. Наявність страхових продуктів, які захищають депозити, кредити та інші банківські операції, підвищує довіру клієнтів до банку. Клієнти, які знають, що їхні фінансові операції захищені механізмами страхування, більш схильні вибрати такий банк і довіряти йому свої фінансові ресурси.

Впровадження страхових послуг дозволяє банкам розширити спектр своїх пропозицій для клієнтів. Це можуть бути страхові продукти для малих і середніх підприємців, індивідуальні страхові поліси для фізичних осіб, а також

спеціалізовані страхові продукти для великих корпоративних клієнтів. Таке розширення дозволяє банкам залучати нових клієнтів і збільшувати дохід від комісій за надані страхові послуги.

Банкостраховання сприяє підвищенню фінансової стійкості банківської системи в цілому. Страхові компанії, які співпрацюють з банками, створюють додаткові резерви для покриття можливих збитків, що знижує системні ризики та підвищує надійність фінансової системи. Це згодом підвищує стійкість банків до фінансових криз та економічних коливань.

Сучасні фінансові технології, такі як InsurTech, дозволяють банкам запроваджувати інноваційні страхові продукти та послуги. Використання технологій блокчейн, штучного інтелекту та великих даних дозволяє автоматизувати страхові процеси, підвищити точність оцінки ризиків та знизити витрати на управління страховими продуктами. Інноваційні рішення дозволяють банкам швидко адаптуватися до змін ринку та задовольняти потреби клієнтів.

Таким чином, банківське страхування має великий потенціал для підвищення ефективності банківської діяльності. Це дає змогу знизити ризики, підвищити довіру клієнтів, розширити спектр послуг, зміцнити фінансову стабільність та запровадити інновації. У сучасних умовах, коли фінансові ринки стають все більш динамічними та складними, інтеграція страхових продуктів у банківську діяльність стає невід'ємною частиною стратегії успішного розвитку банків. Це дозволяє банкам не тільки підвищити свою конкурентоспроможність, а й сприяти стабільності та процвітанню фінансової системи в цілому.

ВИСНОВКИ

На основі проведених у роботі досліджень можна зробити наступні висновки.

Ефективність організації - це її характеристика, пов'язана зі здатністю організації формулювати свої цілі з урахуванням зовнішніх і внутрішніх умов діяльності і досягати бажаних результатів, використовуючи суспільно схвалені засоби, із заданим співвідношенням витрат і вигод. Існує декілька форм прояву ефективності, тому за функціональними підсистемами виділяють технологічну, економічну та соціальну; в межах підприємства за типом використовуваних ресурсів: ефективність витрат праці, собівартості продукції та використовуваних ресурсів у цілому.

Незалежно від форми ефективності, на неї впливає ряд факторів. Врахування цих факторів відображається при розрахунку показників діяльності компанії.

Таким чином, показники діяльності підприємства дають змогу оцінити організацію та програму реалізації діяльності підприємства як в абсолютних, так і у відносних величинах. А також порівняти в часі та з іншими суб'єктами господарювання з метою виявлення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.

На підставі виявлених недоліків в організації діяльності підприємства розробляється цілий комплекс заходів щодо підвищення ефективності виробництва за даними напрямками.

Підприємство на якому проводилось дослідження - АТ "ОТП Банк".

ОТП Банк є одним з найбільших банків України за розміром активів. Великі розміри активів свідчать про його важливість на фінансовому ринку та здатність надавати широкий спектр банківських послуг.

Банк володіє значним капіталом, що забезпечує його фінансову міцність і здатність підтримувати високий рівень ліквідності. Це також дозволяє банку працювати економічно та ефективно.

ОТП Банк показує стабільні фінансові результати з високим рівнем прибутковості. Це підтвердження ефективного управління банком, оптимізації транзакційних витрат і постійного отримання прибуткових проектів і клієнтів.

Банк підтримує високий рівень ліквідності, що дозволяє оперативно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та партнерами. Це також показник надійності та стабільності банку.

ОТП Банк має диверсифікований кредитний портфель, який включає кредити фізичним особам, підприємствам, малому та середньому бізнесу. Про високу міцність кредитного портфеля свідчить ретельний відбір клієнтів та ефективне управління кредитними ризиками.

Для забезпечення ефективного функціонування та досягнення поставлених цілей комерційним банкам необхідно переглянути свою депозитну політику, у тому числі здійснювати діяльність за такими напрямками:

а) проведення регулярного аналізу депозитних ринків з метою пропозиції конкурентоспроможних банківських продуктів, результатом чого є здатність банківського продукту як сукупності його якісних і вартісних характеристик якомога повніше задовольняти вимоги суб'єктів фінансового ринку в певний період часу порівняно з конкурентним аналогом.

б) збільшення депозитів фізичних осіб за рахунок розширення частки довгострокових вкладень і надання ширшого спектру банківських послуг і операцій, а також підвищення якості обслуговування клієнтів. Зрештою, важлива добре організована система з чіткими записами та обліком.

в) забезпечення ліквідності банку та його активів, а також підвищення його фінансово-економічної стійкості, які визначаються рівнем ризику, який приймає

банк у поєднанні з його ліквідністю та прибутковістю тощо. Ефективність комерційного банку полягає не лише в результатах його діяльності, а й у ефективній системі управління та контролю за процесом її реалізації, але не менш важливою є підтримка держави, яка є головним фактором для стабільного функціонування білоруської банківської системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванюта Т.М. Аналітика бізнес-рішень [Електронний ресурс]: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання / Т.М. Іванюта. – К.: НУХТ, 2021. – 91 с.
2. Григораш О.В. - Фактори підвищення ефективності діяльності підприємств
3. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу // Економіка України / О. Воронін. 2007. № 10. С. 29–37
4. Айказян А. Малое промышленное предпринимательство: о реальных инвесторах и выборе (поиске) инвестиционных проектов. 1998. г. №3 с. 53-57
5. Фарафонова Н.В. Сутність і складові ефективності господарської діяльності підприємств АПК / Фарафонова Н.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №10. – С. 176-185.
6. Березина, Е. А. Підтримка продажів як джерело підвищення ефективності бізнесу [Текст] / Е. А. Березина // Міжнародний науково-дослідний журнал – 2015. – № 2-3. – С. 16-17
7. Офіційний сайт АТ "ОТП Банк" URL <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/>
8. Річний звіт АТ "ОТП Банк" URL <https://www.otpbank.com.ua/upload/medialibrary/e8e/n02vkt2hx0wgjlywtser3s3mi1grcv6/2023.pdf>
9. Афаасьев В. Малый бизнес: проблемы становления. 1993, N 2.

12. Жемчугов, А. М. Розробка ефективної стратегії та структури компанії - практична покрокова методика [Текст] / А. М. Жемчугов, М. К. Жемчугов // Проблеми економіки та менеджмента. – 2015. – № 1. – С. 13-17.

13. Баситти П. Мелкое предпринимательство и плюрализм в экономике. Проблемы теории и практики управления // 1990. № 4.

14. Балацкий Ю., Потапова Е. Малый и крупный бизнес: тенденции становления и специфика функционирования// Экономист. 2001 г. №4 с.44

15. Барсукова П. С. Малий бізнес: контур кадрової політики. //Проблеми теорії та практики управління. 1999 №6 с. 104-107.

16. Балабанов И. Т. Финансовый анализ та планування господарюючого суб'єкта - М.: Финансы та статистика - 2006.

17. Дюжев Д. В. Інформаційне суспільство: соціально-правові аспекти суспільного розвитку// Наука. Релігія. Суспільство. - Донецьк, 2004. - № 1. - С. 116-122.

18. Великий економічний словник. /Під редакцією Азрилияна А.И. 2-е издание дополненное и переработанное. 1997. -с. 864.

19. Свідерська І. Економічна додана вартість: теоретичні аспекти обрахунку та використання показника / І. Свідерська // Економіка та держава. – 2013. – № 11. – С. 52–54.

20. Бойчик І.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. вид. 2-ге, доп. і перероб.]. Київ : Атіка, 2011. 528 с.

21. Борисов А.Б. Великий економічний словник.-М.: Книжный мир, 1999.- 895 с.

21. Борисовский П.Л., Миркин Б.Г., Черный Л.Б. К анализу компетентности экспертов. В кн.: VI симпозиум по кибернетике. Сборник

докладов. 3. Проблемы коллективных решений и экспертных оценок. -Тбилиси, 1972.

22. Лисина, Ю. Ю. Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства [Текст] / Ю. Ю. Лисина // Нові технології. – 2015. – № 1. – С. 17-23.

23. Любушкин, Н. П. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия [Текст] / Н. П. Любушкин, В. Б. Лещева. - 2015. – 387 с.

24. Быстрое Г.В. Рыночное самоуправление малым предприятием (зарубежный опыт).- М.: Экономика, 1991. 82 с.

25. Бука Л.Ф., Трофимова Л.Н. Управленческий анализ и комплексная оценка экономической эффективности. //Аудитор. -1996. №3. - С.37-39.

26. Булочникова Л.А., Плешков Б.И., Демидова Л.А., Новиков С.Б. Малые фермерские хозяйства США и проблемы их формирования в СССР (Агробизнес).- М.: Экономика, 1991. 36 с.;

27. Отенко В. Формування аналітичного інструментарію оцінки ефективності діяльності підприємства / В. Отенко // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 5. – С. 230–237.

28. Жемчугов, А. М. Розробка ефективної стратегії та структури підприємства – практична покрокова методика [Текст] / А. М. Жемчугов, М. К. Жемчугов // Проблемы экономики и менеджмента. – 2015. – № 1. – С. 13-17.

29. Балабанов, И. Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта [Текст] / И. Т. Балабанов. – Финансы и статистика, 2015. – 386 с.

30. Любушкин, Н. П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия [Текст] / Н. П. Любушкин, В. Б. Лещева. – ЮНИТИ, 2015. – 387 с.

31. Лисина, Ю. Ю. Пути повышения эффективности деятельности предприятия [Текст] / Ю. Ю. Лисина // Новые технологии. – 2015. – № 1. – С. 17-23
32. Березина, Е. А. Стимулювання збуту як джерело підвищення ефективності діяльності підприємства [Текст] / Е. А. Березина // Міжнародний науково-дослідний журнал – 2015. – № 2-3. – С. 16-17.
33. Вахрушина, М. А. Управлінський аналіз: вибір оптимального рішення [Текст] / М. А. Вахрушина. – 2015. – 150 с
34. Вакуленко, Т. Г. Аналіз бухгалтерської звітності для ухвалення управлінських рішень [Текст] / Т. Г. Вакуленко, Л. Ф Фомина. – 2015. – 243 с.
35. Донцова, Л. В. Аналіз фінансової звітності [Текст] : підручник / Л. В. Донцова, Н. А. Нікіфорова. – 4-е видавн., перепр. та доп. 2016. – 359 с.
36. Бережная, Е. В. Резерви підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства [Текст] / Е. В. Бережная // КОНЦЕПТ. – 2015. – № 3. – С. 2-7
37. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів. // Окремі питання економіки. – 2012-2015.
38. Матвеев, А. В. Підвищення ефективності управлінської інноваційної діяльності керівника підприємства / А. В. Матвеев // Економіка. Соціологія. Менеджмент, 2016.
39. Костюченко О. А. Банківське право: Навч. посіб.— 2-ге вид.- К.: А.С.К., 2001.
40. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 року // Офіційний вісник України.— 2001.— № 32 (23 серпня 2001 р.).- Ст. 1457.

41. Вступ до банківської справи: Навч. посібник / Відп. ред. М. І. Савлук.- К.: Лібра, 1998
42. Банківське право України: Навч. посібник / За заг. ред. А. О. Селіванова.— К.: Видав, дім «Ін Юре», 2000
43. Гаральда К.,Стуфле Ж. Банківське право // Установи - Рахунки - Операції - Послуги: Пер. с фр. / Під ред. В. Я. Лисняка.- М.: АО «Фінстатінформ», 1996.
44. Банківська справа: управління та технології: Підруч. посібник для вузів / Під ред. проф. А. М. Тавасиева.— М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
45. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України від 28 листопада 2002 року // Офіційний вісник України.- 2002,- № 50 (27 грудня 2002 р.).- Ст. 2248
46. Кримінальний кодекс України: Офіційний текст.— К.: Юрінком Інтер, 2001.- 240 с
47. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України.- 2003.- № 11 (28 березня 2003 р.).- Ст. 462
48. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України.- 2003.- № 11 (28 березня 2003 р.).- Ст. 461.
49. Кравченко Н.Г. "Правові засади державного регулювання банківської діяльності: огляд законодавства України"
50. Донцова Є. "Державне регулювання під час війни: як НБУ адаптував фінансову систему України до нових умов протягом ста днів воєнного стану" [Електронний ресурс] URL <https://voxukraine.org/ru/gosudarstvennoe-regulyrovanye-vo-vremya-vojny-kak-nbu-adaptyroval-fynansovuyu-systemu-ukraynu-k-novym-uslovyuam-v-techenye-sta-dnej-voennogo-polozhenyua>

51. Л. М. Дядечко. Управління проблемними кредитами у банках України в умовах економічної кризи. / Науковий вісник № 3 (11), 2011, стр. 240 – 245, УДК 336.717.061.

52. Чуденко, Н. С. Проблеми функціонування комерційних банків України [Текст] / Н. С. Чуденко, Ю. О. Ольвинская // Статистика – інструмент соціально економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 2 – Одеса, ОНЕУ. – 2016. – С. 241 – 246

53. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: Компринт, 2015. 465 с.

54. Калетнік Г.М., Старосуд В.І., Амонс С.Е. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності виробництва насіння цукрових буряків. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 10. С. 10.

55. Давідіч Ю. О., Фалецька Г. І., Ольхова М. В. Конспект лекцій з дисципліни «Ефективність транспорту». Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова 2019. 74 с

Додаток А

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»

Окремий звіт про фінансовий стан

станом на 31 грудня 2021 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (як рекласифіковано)	31 грудня 2019 року (як рекласифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	3,870,163	3,510,420	3,139,593
Кредити та аванси банкам	5	9,129,391	13,628,078	4,308,470
Кредити та аванси клієнтам	6	40,460,458	27,638,193	25,311,393
Інвестиції в цінні папери	7	14,627,919	12,503,675	10,824,761
Похідні фінансові активи		8,376	10,561	454
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	8	139,143	139,143	139,143
Інвестиційна нерухомість		26,075	27,857	28,152
Поточні податкові активи		110	90	64
Відстрочені податкові активи	16	68,847	76,544	38,747
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	9	344,801	358,631	196,461
Основні засоби	9	948,483	822,412	564,279
Інші фінансові активи	10	118,981	98,434	152,745
Інші нефінансові активи	10	76,697	110,869	77,061
Загальна сума активів		69,819,444	58,924,907	44,781,323
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Кошти банків		1,225	132	189,668
Кошти клієнтів	11	57,064,997	47,838,522	35,401,926
Похідні фінансові зобов'язання		4	844	3,447
Інші залучені кошти		176	267	378,133
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрантами фінансової гарантії		298,908	279,484	83,939
Інші фінансові зобов'язання	12	1,106,276	1,043,519	767,140
Інші нефінансові зобов'язання	12	137,788	109,274	97,768
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		149,689	81,304	84,827
Загальна сума зобов'язань		58,759,063	49,353,346	37,006,848
КАПІТАЛ				
Статутний капітал	22	6,186,023	6,186,023	6,186,023
Нерозподілений прибуток		3,175,320	1,630,209	(103,513)
Емісійний дохід	22	405,075	405,075	405,075
Результат від операцій з акціонером	22	1,236,294	1,236,294	1,236,294
Інші резерви		57,669	113,960	50,596
Загальна сума власного капіталу		11,060,381	9,571,561	7,774,475
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		69,819,444	58,924,907	44,781,323

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

17 серпня 2022 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

17 серпня 2022 року

Примітки, надані на сторінках 8-112, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Додаток Б

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»

Окремий звіт про прибуток або збиток
за рік, який закінчився 31 грудня 2021 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2021	2020 (як реклаसифіковано)
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Процентні доходи, у т.ч.:	13	5,770,296	4,962,915
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	13	5,740,629	4,943,088
Інші процентні доходи	13	29,667	19,827
Процентні витрати	13	(1,129,067)	(1,409,227)
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	13	4,641,229	3,553,688
Комісійні доходи	14	1,989,949	1,684,106
Комісійні витрати	14	(700,725)	(567,220)
Інші доходи		102,884	104,883
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		231,419	(402,922)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		183,338	79,306
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		301,288	692,833
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(202,227)	95,761
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	15	(789,663)	(1,030,570)
Інші витрати	16	(118,864)	(75,384)
Інші прибутки (збитки)		(13,340)	(18,917)
Витрати на виплати працівникам	16	(1,328,609)	(1,144,668)
Амортизаційні витрати	16	(316,322)	(238,128)
Інші адміністративні та операційні витрати	16	(629,626)	(613,419)
Прибуток (збиток) до оподаткування		3,350,731	2,119,349
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	17	(605,620)	(385,627)
Прибуток (збиток) за рік		2,745,111	1,733,722
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		5,499	3,473

Затверджено до вилучення керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрик
Голова Правління

17 серпня 2022 року

Примітки, надані на сторінках В-112, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

17 серпня 2022 року

Додаток В

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»

Окремий звіт про рух грошових коштів
за рік, який закінчився 31 грудня 2021 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2021	2020 (як реклаसифіковано)
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Грошові потоки від операційної діяльності			
Класи надходжень грошових коштів від операційної діяльності			
Проценти сплачені		(1,083,402)	(1,420,016)
Проценти отримані		6,058,437	5,896,396
Комісійні доходи, що отримані		2,012,466	1,684,106
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		223,047	(412,639)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		301,288	692,833
Інші надходження грошових коштів від операційної діяльності (інші доходи отримані)		98,942	120,704
Класи виплат грошових коштів від операційної діяльності			
Комісійні витрати, що сплачені		(700,725)	(567,220)
Адміністративні витрати та інші операційні виплати, що сплачені, у т.ч.:			
Витрати на виплати працівникам		(2,012,182)	(1,789,551)
Інші адміністративні та операційні витрати		(1,278,976)	(1,123,223)
Інші витрати		(612,490)	(599,291)
Повернення податків на прибуток (сплата)		(120,716)	(67,037)
		(541,747)	(426,973)
Чисті грошові потоки (використані в операційній діяльності) до зміни в операційних активах і зобов'язаннях		4,356,124	3,777,640
Чисте (збільшення)/зменшення кредитів та авансів банкам		-	473,403
Чисте (збільшення)/зменшення кредитів та авансів клієнтам		(14,068,505)	(2,629,836)
Чисте (збільшення)/зменшення похідних фінансових активів		2,185	(10,107)
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів		(20,547)	54,311
Чисте (збільшення)/зменшення інших нефінансових активів		22,988	(26,883)
Чисте збільшення/(зменшення) коштів банків		1,234	(189,987)
Чисте збільшення/(зменшення) коштів клієнтів		10,572,888	9,191,551
Чисте збільшення/(зменшення) похідних фінансових зобов'язань		(840)	(2,603)
Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань		51,895	276,379
Чисте збільшення/(зменшення) інших нефінансових зобов'язань		2,404	(437,577)
Чисті грошові потоки від операційної діяльності (використані в операційній діяльності)		919,826	10,476,291
Грошові потоки від (для) інвестиційної діяльності			
Придбання цінних паперів		(453,031,625)	(548,062,005)
Надходження від реалізації інвестицій у цінні папери		450,971,785	546,759,323
Надходження від продажу основних засобів		4,637	34,412
Придбання основних засобів		(154,341)	(145,119)
Придбання нематеріальних активів		(148,340)	(162,170)
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності (використані в інвестиційній діяльності)		(2,357,884)	(1,575,559)